

NA PLANINI OLIMP

Kako su Ujedinjene nacije kršile ljudska prava u Bosni i Hercegovini i zašto ništa nije urađeno da se to ispravi

10. februar 2007.
Berlin – Brisel – Istanbul

Rekao bih da je najveća od svih grešaka ne biti svjestan nijedne.
(Thomas Carlyle)

Izvršni sažetak

Od 1996 do 2002. godine UNMIBH je vodio veliku policijsku misiju u BiH, Medunarodne policijske snage (IPTF). Jedan od zadataka koji su sebi postavili bio je da ukloni neodgovarajuće osoblje iz policije putem intenzivnog procesa provjere. Sve u svemu, UN je provjerio oko 18.000 policajaca i proglasio 793 nepodobnim za obavljanje policijskih dužnosti.

Ovim osobama je *doživotno* zabranjen rad u policiji – veoma oštra sankcija. A ipak, UN je propustio da ponudi najosnovnije proceduralne mjere zaštite, za koje je sam Generalni sekretar UN-a istakao da su razlika između legitimne provjere i "progona". Policijski službenici kojima je rad zabranjen nisu dobili mogućnost da odgovore na dokaze protiv njih. Nekima čak nije ni saopšten razlog otpuštanja. Postoji bar 150 slučajeva koje IPTF nije mogao završiti za vrijeme svog mandata i čija sudbina je jednostavno ostala nerazjasnjena. U nekim slučajevima je napravljena ozbiljna nepravda.

Da su greške napravljene u ovako kompleksnom zadatku jedva da je skandalozno. Ono što je alarmantno, međutim, je da onda kad su greške u procesu postale ocite, te označene kao povrede ljudskih prava od strane cijenjenih autoriteta kao što je Venecijanska komisija Vijeca Evrope, UN i druge međunarodne organizacije u BiH i dalje odbijaju ili da poprave greške ili da dozvole bh institucijama da to urade. Umjesto toga, međunarodna misija staje u svoju odbranu, optužujući bosance i hercegovce da podrivaju vladavinu zakona.

U središtu ovog izvještaja je pismena prepiska između Visokog predstavnika u BiH i Generalnog podsekretara UN-a za mirovne operacije u New York-u. Prepiska pokazuje da su međunarodni dužnosnici godinama bili svjesni da su napravljene greške. Prema zabilješkama koje su napravljene u Uredu visokog predstavnika (OHR), dvije organizacije su u decembru 2003. godine zaključile da ima „slučaja u kojima su se greške u zakonu ili greške u činjenicama mogle pojaviti“. Izvještaj sa kasnijeg sastanka u julu 2004. je ponovo istakao da su „predstavnici UN-a priznali da su neki slučajevi problematični“. No ništa nije poduzeto da se problemi riješe. Jedina aktivnost u kojoj su se dvije organizacije mogle složiti bila je da natjeraju bh sudove i upravu da ne urade ništa.

U decembru 2006. nakon intenzivne kampanje koju su proveli decertificirani policajci, vlada BiH je odlučila da osnuje komisiju koja će preispitati slučajeve takvih policajaca koji su svoje predmete predali sudu. Uprkos optužbama od strane međunarodne zajednice da to predstavlja kršenje međunarodnog zakona, bh vlada je odlučila da je njena prvobitna obaveza da štiti ustavna prava svojih građana. Ovo je potpuno ispravan tok aktivnosti u suverenoj državi.

Lekcije iz ove price su direktno primjenjive na bilo koju post-ratnu misiju koju bi UN ili EU mogle obavljati u budućnosti. Tamo gdje se javni djelatnici provjeravaju mora im se dozvoliti osnovna proceduralna pravednost. Moraju biti obavješteni o slučaju i dokazima protiv njih i mora im se omogućiti odbrana. Moraju biti u mogućnosti podnijeti žalbu na odluku sudu ili drugom nezavisnom tijelu. Slične procedure bi se trebale primijeniti kad god su međunarodni dužnosnici ovlašteni da otpuste javne djelatnike. Ako se zanemare ovi osnovni principi, umanjuju se i legitimnost i krajnji ciljevi misije.

Prema sadašnjem prijedlogu, međunarodnom civilnom predstavniku na Kosovu bi trebalo povjeriti slične ovlasti kao što su one koje su imali UNMIBH i OHR u BiH. Od samog početka treba uspostaviti vjerodostojne zaštitne mjere da bi se zaštitila prava građana Kosova. Mocan i nezavistan ombudsmen morao bi biti u mogućnosti ispitati sve slučajeve žalbi građana Kosova protiv međunarodne misije. Građani Kosova koji tvrde da su im povrijeđena ljudska prava bi trebali imati priliku žaliti se nezavisnom mehanizmu provjere.

Medunarodne organizacije se sastoje od muškaraca i žena koji nisu nepogrešivi. Koliko god da su posvećeni zadatku, kad preuzmu odgovornost *upravljanja* post-ratnom teritorijom, ne smije im se dozvoliti da pretpostave da imaju položaj i imunitet bogova sa Olimpa.

~ Sadržaj ~

I.	UVOD	1
II.	PONOSNA MISIJA.....	3
III.	OBICNI POLICAJCI.....	7
	A. HUSEIN, POVRATNIK.....	7
	B. ZORAN, OSTAVLJEN DA CEKA	9
	C. AZMIR I CAMIL, VODICI POLICIJSKIH P ASA	11
	D. SALKO I RIFAT, OZNACENI KAO RATNI ZLOCINCI.....	13
	E. SLUŽBENA ZBRKA.....	14
IV.	POGLED SA OLIMPA	16
	A. ASHDOWN I GUEHENNO.....	16
	B. UN I NJEGOVI PRINCIPI.....	24
V.	BORBA ZA PRAVDU	26
VI.	OD BOSNE DO KOSOVA	29

„IPTF će uvijek djelovati u skladu sa međunarodno priznatim standardima uz poštivanje međunarodno priznata ljudska prava i osnovnih sloboda, te će u skladu sa odgovornostima IPTF-a poštovati zakone i običaje zemlje domaćina.“

Daytonski sporazum, 1995.

„Poštovanje standarda ljudskih prava je tako važno da se ne smije dozvoliti ni jedan međunarodni mehanizam niti procedura koji će ih zaobiti.“

Mišljenje Venecijanske komisije, 24. oktobar 2005.

I. UVOD

U klasičnoj grčkoj tragediji postoje dva nivoa radnje. Jedan je svijet običnih smrtnika. Drugi je svijet besmrtnih bogova na Olimpu, svemoguć ali prevrtljiv. Grčki bogovi se takmice, svadaju i slijede svoje hirove, i nekažnjeno se miješaju u živote običnih smrtnika.

Ovaj izvještaj istražuje povredu ljudskih prava od strane Misije Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNMIBH), kao i pokušaje UN Odjela za mirovne operacije (DPKO) da izbjegnu odgovornost te pomognu razriješiti posljedice. U odsustvu bilo kakvog sistema odgovornosti nad međunarodnom misijom u Bosni, izopacene institucionalne dinamike su dovele međunarodnu zajednicu da stane u odbranu UN-a, uprkos velikim dvojbama na najvišem novou. Vec četiri godine međunarodne organizacije u BiH odbijaju da ili riješe problem ili dozvole bosanskim vlastima da to učine. Njihov stav je - „Mi ne možemo pogriješiti“ - tako preuzimajući položaj bogova u grčkoj tragediji.

Od 1996. do 2002. godine UNMIBH je vodio veliku policijsku misiju u BiH, Međunarodne policijske snage (IPTF). Jedan od glavnih zadataka koje su sebi postavili bio je da oslobode policijske snage od neodgovarajućeg osoblja kroz iscrpan proces provjere. Sve u svemu, UN je provjerio oko 18.000 policajaca i njih 793 proglasio nepodobnim za izvršavanje policijskih dužnosti.¹ Ove osobe su *doživotno* izbacene iz policijske službe. Razlozi su se kretali od optužbi za učestvovanje u ratnim zločinima, preko sumnje da su krivotvorili diplome srednjih škola, te nedolaska na treninge UN-a o ljudskim pravima. Nekim od ovih policajaca nikada nisu dati razlozi za otpuštanje ili mogućnost da odgovore na optužbe. Među njih 793 postoje bar 150 „otvorena“ slučaja zbog toga jer ih IPTF nije mogao riješiti za vrijeme svog mandata i čija sudbina je jednostavno ostavljena neriješena.² Nekoliko stotina policajaca je potpuno previdjeno.

UNMIBH-ov proces provjere je trebao biti mjera izgradnje povjerenja u podijeljenom, post-ratnom društvu. Njegova namjera je bila otpustiti policajce koji su povrijedili ljudska prava, kršili zakon ili nisu radili u skladu sa ostalim standardima demokratskog djelovanja. Međutim, u tom procesu je bilo mnogo propusta. UN nije zadovoljio osnovne principe tog procesa, kako je dvije godine poslije priznao i sam Generalni sekretar UN, kao što su smjernice za provjeravanje policajaca i drugih javnih djelatnika u post-konfliktnim društvima.³ Povrh toga, UNMIBH je bio pod pritiskom vremena. Njegovi službenici nisu uvijek slijedili pravila i procedure koje su sami sebi postavili.

¹ Za pojašnjenje izvora ovih i ostalih brojeva, i za konfuziju oko njih, vidi Poglavlje III, sekciju E (*Službena zbrka*).

² *Ibid.*

³ Izvještaj Generalnog sekretara UN-a (Report by the UN Secretary-General), *Vladavina zakona i prelazna pravda u ratnim i post-ratnim društvima (The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies)*, S/2004/616, 23 avgust 2004, *Provjera javnih službi*, str. 17-18.

Tokom četiri godine nakon odlaska UN-a otpušteni policijski službenici su postali *cause célèbre* u bosanskoj politici. BH vlade, sudovi i tijela za ljudska prava su preplavljeni žalbama policijskih službenika kojima je odbijena certifikacija i koji ukazuju na propuste pravosuđa. Nakon što su izgubili izvor prihoda i reputaciju policajci su privukli široke simpatije bosanske javnosti i nekih vodećih političara u zemlji.

U početku su neki bh sudovi proglasili njihovo otpuštanje sa posla nezakonitim, jer za to nisu postojale osnove u bh zakonu. Na to su viši predstavnici međunarodne zajednice upozorili sudove i bh organe uprave da oni nemaju ovlast da preispituju odluke UN-a niti da vrate te policajce na posao. Uprkos rezerviranosti viših međunarodnih dužnosnika po pitanju integriteta procesa provjere, međunarodna zajednica je odbila priznati bilo koju grešku, i umjesto toga su optužili bosansko pravosuđe i organe uprave za pokušaj narušavanja vladavine zakona.

Tek krajem 2005., nekoliko sedmica prije svog odlaska, Visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH, Paddy Ashdown, je javno izrekao svoje sumnje. Njegov nasljednik, Christian Schwarz-Schilling, je ovo pitanje stavio među prioritete, upozoravajući početkom 2006. Vijeće sigurnosti UN:

„Ne bismo trebali propovijedati principe vladavine zakona... a u isto vrijeme osporavati te principe u našim aktivnostima.“⁴

Pa ipak je ovo pitanje ostalo u corsokaku.

Da je bilo grešaka u ovako kompleksnom zadatku jedva da je skandal. Ono što je alarmantno, međutim, je da onda kad su greške u procesu postale ocite, ukazane od strane respektabilne organizacija kao što je Venecijanska komisija Vijeca Evrope, UN i dalje odbija da ili popravi greške ili dozvoli bilo kojoj drugoj instituciji da to uradi. UN konstantno nastavlja da se brani od sramote i neugodnosti, po cijenu osoba koje su povrijeđene njihovim odlukama i na štetu njihovih vlastitih ciljeva da uspostave ljudska prava i vladavinu zakona. Ovo su pravne i političke greške koje traže hitnu ispravku, zajedno sa mjerama da se iste greške ne ponove u budućim misijama.

Zato je znak zdravog razvoja odluka bh vlade od 14. decembra 2006. da stvar preuzme u svoje ruke, donoseći odluku da se uspostavi komisija koja će preispitati slučajeve 265 policajca koji su zatražili pomoć od bh sudova.⁵ Suverena bh država s pravom tvrdi da je njen prvi zadatak da štiti ustavom zagarantovana ljudska prava svojih građana. Međutim, nije posve jasno da li će ova komisija ikada ugledati svjetlo dana. OHR i neke ambasade su označile njeno osnivanje kao nezakonit izazov autoritetu UN-a.

⁴ Govor Visokog predstavnika, Christian Schwarz-Schillinga, na Vijeću sigurnosti UN, 18. april 2006., dostupan na: http://www.ohr.int/ohr-dept/press/presssp/default.asp?content_id=37019.

⁵ Brojke dolaze iz ankete koju je proveli OHR i BH Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u junu/julu 2006. god. Međutim, sada OHR koristi broj 262, a ministarstvo 265. ESI telefonski intervju sa službenikom OHR, 22. avgust 2006.

II. PONOSNA MISIJA

Po Dejtonskom sporazumu, mandat Medunarodnih policijskih snaga UN (IPTF) bio je da pomogne bh vlastima time što će:

„održavati agencije za primjenu zakona koje će djelovati u skladu s međunarodno priznatim standardima i uz poštivanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda“⁶

Bio je to ogroman poduhvat. Kada su prvi oficiri IPTF-a stigli početkom 1996. bosanske razjedinjene policijske snage su bile „potpuno u nemogućnosti da sprovedu zakon..., korumpirane i pod političkom dominacijom“⁷ Među 45.000 policajaca u uniformi, mnogi su bili demobilisani borci bez odgovarajuće policijske kvalifikacije, a neki su čak bili upleteni u ratne zločine i etničko čišćenje. Ponovno uspostavljanje integriteta policijskih snaga je bez sumnje bio esencijalan za mirovni proces.

Tokom narednih šest godina, UNMIBH je proveo „najširu policijsku reformu i projekt restrukturiranja ikada proveden u UN“ (Generalni sekretar UN Kofi Annan).⁸ Do kraja 2002. godine, kada je sa zgrade glavnog štaba UN u Sarajevu skinuta UN-ova zastava, bosanska policija je bila transformirana u 15 agencija za provedbu zakona u stanju da obezbijede policijske usluge po evropskim standardima.

Funkcionalni pregled policijskog djelovanja proveden za Evropsku komisiju 2004. godine pokazao je da je procenat riješenih kriminalnih slučajeva u BiH 60%. „Procenat od 50% se u zapadnoevropskim zemljama smatra uspješnim“, naveo je pregled, djelomicno pripisujući rezultat „dobrim lokalnim profesionalcima“.⁹ Nivo određenog kriminala (krade, provalne krade, pljacke) je niži nego u mnogim zemljama Evropske unije: 77, ili 2.02 na 100,000 stanovnika,¹⁰ poredeci sa 2.22 u Češkoj, 2.75 u Švedskoj i 9.38 u Litvi.¹¹ U Bosni, krivci su identificirani u 91 posto slučajeva u Federaciji, i 96 posto slučajeva u Republici Srpskoj. U toku iste godine, policiji su podnesena 62 slučaja silovanja. Sa izuzetkom dva, svi se krivci gone.¹²

Bosanci uživaju visok stepen povjerenja u svoju sigurnost. 75 procenata populacije kaže da se osjećaju sigurnim kada sami hodaju po mraku u svom naselju (brojke iz 2001.) – nivo sigurnosti koji se može uporediti sa Belgijom ili Švicarskom.¹³

Progres protiv organiziranog kriminala i korupcije je teže mjeriti. Jedno od naslijeđa iz rata u BiH su dobro ukorijenjene krijumčarske mreže, povezane sa korumpiranim političarima. I

⁶ *Opci okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini*, (Aneks 11: Sporazum o međunarodnim policijskim snagama, Cl. I, § 1.

⁷ Završni izvještaj Generalnog sekretara o UNMIBH, S/2002/1314, 2. decembar 2002., § 7.

⁸ *Ibid.*, § 27.

⁹ ICMPD i TC Team Consult, *Finansijska, organizaciona i administrativna procjena BiH policijskih snaga i Državne granicne službe*, 30. juni 2004., str. 6.

¹⁰ Ovdje je broj stanovnika BiH od 3.8 miliona uzet u obzir.

¹¹ UN Ured za droge i kriminal (Office on Drugs and Crime - UNODC), *Deveti pregled Ujedinjenih Nacija o kriminalnih trendovima i operacijama krivičnih sistema (Ninth United Nations Survey of Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems)*, 2006.

¹² BiH Ministarstvo sigurnosti, *Izvještaj o sigurnosti u Bosni i Hercegovini in 2004*, Sarajevo, april 2005., str. 11.

¹³ ICMPD i TC Team Consult, *Ibid.*, str. 33. Svi podaci su utemeljeni na prvobitnoj analizi međunarodnih kriminološko-viktimoloških istraživanja (International Crime Victimization Surveys), izvori: UNICRI, Milan; TC Team Consult.

nakon deset godina, postoji malo cvrstih informacija dokle se proteže ovaj problem. Unutarnji izvještaj OHR-ovog službenika za strategiju protiv organiziranog kriminala naveo je 2005. godine:

“Tako mnogi u BiH i međunarodnoj zajednici smatraju borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije prvim prioritetom, teško je procijeniti težinu problema kojeg BiH ima sa organizovanim kriminalom i korupcijom i posebno je teško upoređivati ga sa organizovanim kriminalom i korupcijom u drugim zemljama u regionu koje imaju sličnu situaciju.”¹⁴

Zna se, međutim, da postoji znatan progres u jačanju kontrole granica, što je umanjilo krijumčarenje robe i ljudi kao i nezakonitu migraciju. U 1999. godini, državna granica BiH od 1,666 km smatrana je jednom od najnesigurnijih u Evropi. Od tada je osnovana efikasna Državna granicna služba. Broj osoba koje su hrvatske vlasti uhapsile zbog ilegalnog prelaska granice iz BiH znatno je smanjen.¹⁵ U godišnjem izvještaju americkog State Departmenta o krijumčarenju ljudi, BiH je 2006. u rangu sa Grčkom, Japanom i Slovenijom, i u dijelu pod nazivom „Najbolje međunarodne prakse“ je pohvaljena za efikasnost svoje policijske jedinice za anti-trafiking.¹⁶

Vecina posmatraca ce se složiti da je UN odigrao važnu ulogu u ovoj transformaciji.¹⁷ UNMIBH/IPTF je bio najveća civilna organizacija u bosanskoj mirovnoj misiji, i koštala je oko US\$150 miliona godišnje kad je bila u zenitu.¹⁸ Tada je brojala 2.027 nenaoružanih oficira iz oko 40 zemalja koji su imali zadatak posmatranja i inspekcije, te savjetovanja i obuke bosanske policije.¹⁹

U periodu neposredno nakon završetka rata, posmatraci IPTF su se uhvatili u koštac sa najurgentnijim problemima zakona i reda: ukidanje ilegalnih 'checkpointa'; istraživanje povrede ljudskih prava, posebno protiv manjina; upozoravanje policajaca o njihovim obavezama po Dejtonskom mirovnom sporazumu. Prisustvo tolikog broja međunarodnih posmatraca na lokalnom nivou postepeno je ukidalo klimu nekažnjivosti i vratilo disciplinu u policiju. UNMIBH je također započeo obuku policajaca i nadgledanje procesa demobiliziranja i restrukturiranja. U toku 1996. rezervni policajci koji su pozvani u službu za vrijeme rata bili su otpušteni što je prepolovilo broj policajaca.²⁰ Sporazumi o restrukturiranju policije zaključeni u Federaciji (u aprilu 1996.) postavili su limit od 11.500²¹, a u Republici Srpskoj (u decembru 1998.) od 8.500 policajaca. Postojala je i obaveza reintegracije

¹⁴ Susan Wright, *Organizovani kriminal i korupcija u Bosni i Hercegovini (Organised Crime and Corruption in Bosnia and Herzegovina)*, 2005.

¹⁵ BiH Ministarstvo sigurnosti, *Izvještaj o sigurnosti u Bosni i Hercegovini 2004. god.*, Sarajevo, april 2005., str. 5.

¹⁶ Državni ured Sjedinjenih Americkih Država (US Department of State), *Izvještaj o trafikiranju ljudima (Trafficking in Persons Report)*, juni 2006., st. 34 i 46.

¹⁷ Naucnici i prakticarci su poceli istraživati uticaj UNMIBH-a. Vidi publikacije od: Marina Caparini, Gemma Collantes Celador, Til Blume, Michael J. Dziedzic i Andrew Bair, Annika S. Hansen, Jeremy King, Gregory L. Naarden, Kaoru Okuizumi, L. Kendall Palmer i Dominique Wisler.

¹⁸ Podaci o budžetu su se mogli pronaći na bivšoj web stranici UNMIBH-a.

¹⁹ Vidi izvještaje Generalnog sekretara o UNMIBH, S/1996/210 od 29. marta 1996. i S/1997/468 od 19. juna 2006. kao i *Opci okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini.*, Aneks 11, Cl. III.

²⁰ ESI intervju sa Alijom Kazicem, savjetnikom direktora Federalne policije, Sarajevo, 27. juni 2006.; Jasminom Stambolija, bivšim pomocnikom Ministarstva unutrašnjih poslova Una-Sana kantona, Sarajevo, 17. juni 2006.; Zoranom Bijelicem, prvim predsjednikom RS udruženja decertificiranih policajaca, Doboj, 22. juni 2006.

²¹ Ovaj broj nije eksplicitno naveden u sporazumu, ali je prethodno dogovoren na sastanku u Zagrebu (ESI intervju sa Alijom Kazicem, Sarajevo, 27. juni 2006.).

policajaca iz svih etnickih grupa u obje policijske snage, što je predstavljalo ključni uslov za povratak manjina.

Ta dva sporazuma su Komesaru IPTF-a dala velike ovlasti. Dala su mu autoritet da izda „direktive“, „instrukcije“ i „uredbe“ koje su entitetske vlade bile obavezne izvršavati. Omogućila su provjeru policajaca što je učinilo da UN-ova certifikacija postane preduslov za ostajanje u službi.²² Vijeće sigurnosti UN-a je čak i dalje ojacalo položaj Komesara IPTF-a dajući mu ovlast da zatraži otpuštanje „bilo kojeg policajca“ kojeg on oznaci da „nije surađivao sa IPTF ili se nije pridržavao principa demokratskog policijskog djelovanja“, te ga ovlastilo da ispita, ili da pomogne ispitivanje povreda ljudskih prava od strane osoblja koje provodi zakone.²³

Do 1999. godine, sigurnosna situacija u BiH se dovoljno stabilizirala da bi se UNMIBH počeo usrediti na „suštinski aspekt svog mandata“: reformu i restrukturiranje policije.²⁴ Napravio je plan implementacije koji je, između ostalog, predvidio proces provjere kako bi se certificirali samo policijski službenici koji zadovoljavaju međunarodne standarde profesionalnog i osobnog integriteta.²⁵ Proces se sastojao od četiri koraka:²⁶

1. **Registracija** kompletnog osoblja za provedbu zakona (uključujući pomoćnog) na osnovu popunjavanja registracionog upitnika (od novembra 1999. do maja 2001.²⁷);
2. **Privremena autorizacija** osoblja koje provodi zakone policije, a koja se radila na osnovu prve provjere podataka iz upitnika (2000. do sredine 2002.²⁸);
3. **Opsežnija provjera podataka**, koja je mogla dovesti do ukidanja privremene autorizacije (2000-2002);
4. **Finalna certifikacija** policijskog službenika koja je slijedila nakon dalje provjere (avgust-decembar 2002).

Kako se proces odvijao, UNMIBH je razvijao razne kriterije za proces provjere. Postavio je „pozitivne kriterije“ koji uzimaju u obzir godišta, državljanstvo, obrazovni stepen i završavanje obuke IPTF-a. UNMIBH-ovi istražitelji su napravili prepisku sa stotinama škola i drugih obrazovnih institucija širom bivše Jugoslavije da bi verificirali kvalifikacije navedene u ispunjenim upitnicima. Ovo je bio jako veliki zadatak. Jedan bivši službenik UNMIBH-a je potvrdio ESI-ju da su uspjeli dobiti podatke za samo 20-30 % policajaca.²⁹

Postojali su i „negativni kriteriji“. Uklanjanje onih koji su učestvovali u ratnim zločinima je bio prioritet od početka. Krajem 1998., UNMIBH je poslao dva holandska istražitelja u Hag da budu veza sa Međunarodnim tribunalom za ratne zločine počinjene u bivšoj Jugoslaviji

²² Vidi *Sporazum o restrukturiranju policije u Federaciji*, §§ 4 i 8, i *Okvirni sporazum o reformi, restrukturiranju i demokratizaciji policije u RS*, §§ 15, 16, 19 i 22.

²³ UN Rezolucija Vijeća sigurnosti 1088, S/RES/1088, 12. decembar 1996., § 28.

²⁴ Završni izvještaj Generalnog sekretara o UNMIBH, S/2002/1314, 2. decembar 2002., § 9.

²⁵ *Ibid.*, §§ 9-21. Drugi važni ciljevi UNMIBH-ovog plana implementacije uključuju akreditaciju policijske administracije koja je bila propisno organizirana i vodena, multi-etnička i bez politickog uticaja; uspostavu policijskih struktura na državnom nivou (kao državna granicna služba) i mehanizme za saradnju policija preko granica.

²⁶ Proces provjere je opisan u *IPTF Pravilniku P-02/2000 za registraciju, privremenu autorizaciju i certifikaciju*, na snazi od 15. maja 2000. Također vidi *IPTF Pravilnik P-10/2002 o ukidanju privremene autorizacije i otpuštanju osoblja agencija za provedbu zakona u BiH*, na snazi od 24. maja 2002., i *IPTF Pravilnik P-11/2002 o certifikaciji osoblja agencija za provedbu zakona*, na snazi od 15. avgusta 2002.

²⁷ Izvještaj Generalnog sekretara Vijeću sigurnosti o UNMIBH, S/2001/571, 7. juni 2001., § 5.

²⁸ Izvještaj Generalnog sekretara Vijeću sigurnosti o UNMIBH, S/2002/618, 5. juni 2002., § 4.

²⁹ ESI intervju sa bivšim UNMIBH službenikom pod uslovima anonimnosti, Sarajevo, 27. juni 2006.

(ICTY). Policijski službenici u BiH su bili diskvalifikovani ako su bili optuženi ili čak samo kredibilno implicirani u izjavi svjedoka kao uključeni u ratni zločin. Diskvalificirani su i ako su imali kriminalni ili disciplinarni dosije u policiji ili ako su lagali u registracionom upitniku. UNMIBH je takođe razvio pravila koja bi spriječila policijske službenike da zauzmu kuće koje pripadaju izbjeglicama. 'Tim za provjeru stambene situacije' je formiran da ispita stambeno stanje policajaca. Od onih koji su zauzimali tuđu stambenu imovinu traženo je da je napuste u roku od mjesec dana uz prijetnju diskvalifikacije i otpusta sa posla ukoliko to ne urade.

Onima koje je IPTF diskvalifikovao – to znaci, oni kojima je odbijena certifikacija ili čija je privremena autorizacija povučena – doživotno je zabranjen rad na izvršavanju policijskih dužnosti, pa čak i administrativnih dužnosti u policiji ili ministarstvu unutarnjih poslova. U poslijeratnoj Bosni, kada je jako teško bilo doći do posla, to je značilo gubitak sredstava za život i, u mnogim slučajevima, tešku situaciju.

Uprkos ozbiljnosti ovih sankcija, UNMIBH je uradio jako malo na proceduralnim garancijama. Odluke su donošene iza zatvorenih vrata u UN-ovoj misiji. Jedino diskvalifikovani policijski službenici su obaviješteni pismom, koje je moglo sadržavati kratak navod razloga, ali najčešće se odluka nije pozivala na dokaze na koje se oslanjao IPTF. U početku, službenik nije imao mogućnost odgovoriti na optužbe protiv njega ili prezentirati dokaze u svoju korist. Početkom 2002. počela se debata u UNMIBH-u o tome da li je ovo u redu, te je u maju 2002. uveden proces revizije. Otpuštenim policajcima „koji su imali važne informacije koje bi mogle opravdati reviziju njihovih slučajeva“ dato je 14 dana da podnesu zahtjev za reviziju slanjem „relevantne dokumentacije“.³⁰ (Za finalnu proceduru certifikacije rok je smanjen na 8 dana.) Međutim, revizija je bila samo još jedan proces unutar UNMIBH-a i policijski službenici nisu imali mogućnost da se pojave lično ili da ih neko zastupa. Nije bilo „jednakosti po oružju“ (*equality of arms*) što se uobicajeno smatra karakteristikom fer saslušanja po međunarodnom zakonu o ljudskim pravima.

UNMIBH je započeo završni proces certifikacije u avgustu 2002. Po ovoj proceduri, svaki policajac je pojedinačno trebao biti certificiran da bi mogao zadržati svoje radno mjesto. Kriteriji su bili jako slični onima koji su postojali i ranije uz dodatak subjektivnih kriterija kao što je „pokazana sposobnost da poštuje ljudska prava i/ili da se pridržava zakona“.³¹ Posljedni kriterij je postao i najvažniji: bio je primjenjen na 126 od 233 slučaja odbijene certifikacije koje je napravio ured UN-ovog Komesara za ljudska prava u BiH.³²

Sa već zakazanim datumom odlaska misije iz BiH za 31. decembar 2002., UN je imao jedva pet mjeseci da završi ovaj ogroman posao. Nije bilo dovoljno vremena. Provodeći posao koji je već svakako imao proceduralnih propusta, UNMIBH-ovo osoblje je počelo skraćivati pravila i procedure koje su sami postavili, propuštajući da posvete dovoljno pažnje individualnim slučajevima.

31. decembra, UNMIBH je ponosno objavio završetak svog rada. Glasnogovornica UNMIBH-a je saopštila na pres konferenciji:

³⁰ IPTF Pravilnik P-10/2002 o ukidanju privremene autorizacije i otpuštanju osoblja agencija za provedbu zakona u BiH, na snazi od 24. maja 2002., § 10.

³¹ IPTF Pravilnik P-11/2002 o certifikaciji osoblja agencija za provedbu zakona, na snazi od 15. avgusta 2002., §§ 8, 9 i 10.

³² OHCHR-ove tabele navode imena necertificiranih policijskih službenika, razloge i aktivnosti koje su oni poduzeli da bi postigli preinacjenje odluke protiv njih, 2004.

“Danas je naš posljednji dan, [i on] označava kulminaciju mandata UNMIBH-a - sedam godina rada da se kompletira najpširnija misija reforme i rekonstrukcije policije u istoriji UN-ovih mirovnih operacija. Zadatak koji je Ujedinjenim nacijama dat Aneksom 11 Dejtonskog sporazuma je ispunjen. Misija UN u BiH završava svoj rad i ostavlja za sobom naslijeđe demokratske provedbe zakona – policijske snage spremne za Evropu.”³³

Niko nije pretpostavio da je to bio tek pocetak price o decertificiranim policajcima.

III. OBICNI POLICAJCI

A. Husein, povratnik

U aprilu 2003., cetiri mjeseca nakon odlaska UNMIBH-a, Husein Ramic, 37-mo godišnji policijski službenik koji je radio za državnu granicnu službu (DGS), bio je otpušten. Otpusno pismo iz DGS navodi da mu je IPTF odbio certifikaciju.³⁴

Ramic je bio šokiran. Sam IPTF je izvršio odabir službenika za DGS 2001. godine i Ramic je prošao proces selekcije. Nije bio svjestan nikakvog propusta koji je pocinio na svom poslu i pretpostavio je da je u pitanju neka administrativna greška. Posao u DGS je bio važan za Ramica, njegovu suprugu i dva sina. Omogucio je ovoj bošnjackoj obitelji povratak u svoju predratnu kucu u selu Šeher u Republici Srpskoj. Šeher je samo 15 km udaljen od stanice DGS u Zvorniku gdje je Ramic poceo raditi u januaru 2002. Na osnovu dobre mjesecne plate u DGS od KM 1.000 banka mu je odobrila kredit od KM 7.000 za popravku u ratu oštocene kuce.

Ramic je kod DGS protestovao protiv ove odluke. DGS je odbila njegov zahtjev, jednostavno ponavljajući da ga IPTF nije certificirao. Ramic je želio znati više. Nakon mnogo pisama i telefonskih poziva, primio je odgovor od nacelnika DGS, Mile Jurica.³⁵

Prema Juricu, IPTF je objavio DGS-u da ce odbiti certifikaciju Ramicu u pismu od 8. novembra 2002. Naveden razlog je bio: „nevažeca obrazovna diploma“. U tom pismu IPTF je naveo da ce Ramic licno biti obaviješten (preko DGS-a) i da ce imati rok od osam dana za podnošenje zahtjeva IPTF-u za ponovno razmatranje. Ovu obavijest DGS nikad nije primio. Unatoc tomu, DGS je odgovorio na pismo IPTF-a, navodeci da Ramic ima odgovarajucu školsku spremu. Poslali su dvije potvrde, jednu iz policije u Tuzli gdje je Ramic obucavan, i drugu kojom se potvrđuje valjanost njegove svjedožbe o završenom obrazovanju. No, to nije pomoglo. Kako je Juric objasnio Ramicu:

“Ugovor o radu koji ste zakljucili sa DGS BiH je raskinut zbog neizdavanja certifikacijske kartice od strane UNMIBH/IPTF, koja je uslov za obavljanje bilo koje funkcije unutar agencije koja se bavi provođenjem zakona. Na finalnoj listi od 31.12.2002. godine, potpisanoj od Komesara IPTF-a, Vi se nalazite na listi decertifikovanih službenika pod registracionim brojem 18728, što znaci da vam je odbijena certifikacija.“

Juric nije ostavio Ramicu nikakvu nadu da bi mogao vratiti svoj posao.

³³ NATO/SFOR transkript medunarodne pres konferencije u Sarajevu, 31. decemb ar 2002., dostupan na: <http://www.nato.int/sfor/trans/2002/t021231a.htm>.

³⁴ ESI telefonski razgovor sa Huseinom Ramicem 18. juna i 24. avgusta 2006. i 2. februara 2007.

³⁵ Ove informacije i navodi su iz pisma nacelnika DGS Mile Jurica Huseinu Ramicu od 18. avgusta 2004.

“U pismu Ujedinjenih nacija stoji da 'odluka Komesara Medunarodnih policijskih snaga (IPTF) u vezi sa certifikacijom policije ostaje konacna i obavezujuca', te da je prema tome odluka, koja je rezultat certifikacije policije, izvan jurisdikcije bilo koje BiH institucije i da ne može biti osporena.“

Ramic je bio ocajan. „Kako moja diploma može biti nevažeca ako sam prošao IPTF-ovo natjecanje s njom?“ pitao se. Ali svi pokušaji da se ponovo vrati na posao bili su uzaludni. Pokušao je pravnim putem: do momenta kad je pronašao da jedino državni sud BiH ima nadležnost nad pitanjima vezanim za DGS, rok za pokretanje žalbe nakon otpuštanja sa posla vec je istekao. U decembru 2005. podnio je žalbu Evropskom sudu za ljudska prava u Strasbourg, zajedno sa još 156 otpuštenih policajaca. Ali moglo bi proteci i nekoliko godina prije nego ovi zahtjevi dodu na saslušanje.³⁶ On je, uz to, napisao stotine pisama DGS-u, bh institucijama i medunarodnim agencijama kao što su OHR i EUPM, koji je naslijedio IPTF 2003. godine. Svi su oni odbili odgovornost, tvrdeci da nemaju nadležnost da ospore odluke IPTF-a.

Ramic nije bio u stanju pronaci novi posao – niko nije želio zaposliti necertificiranog bivšeg policajca. Nije cak mogao dobiti ni pomoc za nezaposlene jer je sam bio kriv za otpuštanje sa posla. Da bi obezbijedio sredstva za porodicu i da bi mogao otplacivati kredit, Ramicu su preostali povremeni poslovi na gradilištima i u skladištima u BiH i Sloveniji. „Moj život je postao katastrofa“, rekao je.

Ramic nije izoliran slucaj: „konacna lista necertificiranih službenika DGS“ koju je potpisao Komesar IPTF³⁷ navodi 43 imena. Nisu navedeni nikakvi razlozi za ne-certificiranje. Prema Udruženju necertificiranih policajaca Federacije, nevladinoj organizaciji koja predstavlja 200 bivših službenika, DGS je otpustila 35 službenika, uključujući i Ramica, na osnovu ove liste. Preostalih osam službenika (ocigledno sa dobrim vezama) ostavljeni su na radnim mjestima, potpuno zanemarujući odluku IPTF.³⁸ Ovo su mogli uciniti jer misija više nije bila u zemlji da bi verificirala da su necertificirani policajci vratili svoje clanske karte, uniforme i oružje DGS-u u prisustvu IPTF-ovog oficira za vezu“, kako je to zahtijevalo pravilo IPTF.³⁹

Kao ni Ramic, nijedan od otpuštenih službenika DGS nije primio obavijest IPTF-a o svojoj ne-certifikaciji. Kao rezultat, niko od njih nije imao mogućnost da se žali na odluku. Ovo više nije bilo samo tehnicko pitanje: svog posljednjeg dana rada, UNMIBH je otkrio da je komesar IPTF-a preinacio svoje originalne, negativne odluke u 123 od 471 revidirana slucaja.⁴⁰ Neki od otpuštenih policajaca DGS-a još uvijek ne znaju zašto nisu bili certificirani. Jednostavno je ignorisano i ono malo prava koja su imali u IPTF-ovoj proceduri.

³⁶ ESI telefonski razgovor sa advokatom Amilom Kunosic-Ferizovic u Tuzli koja je pripremila žalbu za Strasbourg za 105 policajaca, 25. juna 2006. i 2. februara 2007.

³⁷ Puni naziv liste je „Državna granicna služba BiH, lista ne-certificiranih policajaca, FINALNA LISTA koja zamjenjuje liste ne-certificiranih policajaca koje su izdate prije ove“, (“State Border Service BiH, List of non-certified officers, FINAL LIST that supersedes lists of non-certified officers issued before this one”), 31. decembar 2002.

³⁸ ESI telefonski razgovor sa Ramom Sulicem, predsjednikom Udruženja decertificiranih policajaca Federacije Bosne i Hercegovine, 25. avgust 2006.

³⁹ *IPTF Pravilnik P-11/2002 o Certifikaciji osoblja agencija za provedbu zakona*, na snazi od 15. avgusta 2002., § 12.

⁴⁰ NATO/SFOR transkript medunarodne pres konferencije u Sarajevu, 31. decembra 2002., dostupan na: <http://www.nato.int/sfor/trans/2002/t021231a.htm>.

B. Zoran, ostavljen da ceka

U novembru 2002, Zoran Bijelic, 50 godina, u to vrijeme policajac u Doboju,⁴¹ primio je odluku komesara IPTF da „nije podoban za certifikaciju“ jer je „pod internom ili kriminalističkom istragom zbog teške povrede dužnosti“.⁴² IPTF je otkrio da se kriminalni slučaj protiv njega vodi na prvostepenom sudu u Doboju.

Bijelic kaže da se ovaj slučaj odnosi na navodni prekršaj policajaca kojih je on poslao na zadatak. Optužba protiv njega je bazirana na konceptu komandne odgovornosti. Bijelic odbija tu komandnu dužnost navodeći da je on samo bio službenik koji je imao dužnost predati dnevna zaduženja.

Bijelic je bio siguran da će optužnica protiv njega biti odbacena i da će biti certificiran. Komesar IPTF je pisao da će njegova certifikacija „zavisiti od ishoda slucaja... Nakon donošenja konacne presude, imate pravo da od UNMIBH/IPTF ili EUPM zatražite ponovno razmatranje Vašeg slucaja.“

On nije trebao biti otpušten. „Obaveza agencije za provedbu zakona da prekine Vaš radni odnos zavisi od ishoda konacne presude“, navodi se u pismu. Ali je njegovo pravo da izvršava policijske dužnosti bilo opozvano, suspendovan je sa posla, te je nastavio dobivati 55% plate. Kako je zahtijevao IPTF, on je predao identifikacionu karticu, uniformu i oružje, zatim je predao žalbu na odluku IPTF-a (bez uspjeha) i odlucio cekati konacnu sudsku presudu.

U martu 2003., prvostepeni sud u Doboju oslobodio ga je svih optužbi, a u septembru 2003. odluka je zadržana na drugostepenom sudu. Po originalnoj namjeri IPTF-a, on je tada trebao biti vraćen na svoj prethodni posao. Do tada su, međutim, stvari krenule pogrešnim tokom za Bijelica. U aprilu 2003. policija RS je već prekinula njegov ugovor za posao sa pojašnjenjem da je EUPM insistirao na otpuštanju svih necertificiranih službenika.⁴³ Bijelic se odmah žalio i priložio pismo IPTF-a kao dokaz da IPTF nije tražio njegovo otpuštanje sve dok traje sudski proces. Bezuspješno. Bijelic je ostao bez posla.

Prema EUPM-u, njegov slučaj je samo „jedan od više od 150“⁴⁴ slučajeva koje IPTF nije završio zbog otvorenih kriminalnih ili disciplinskih procesa koji su se protiv tih službenika vodili. U stvari, njihova certifikacija je samo privremeno, ne i konacno odbijena. OHR čak vjeruje da bi u ovoj kategoriji moglo biti 198 slučajeva.⁴⁵ U vrijeme razgovora oko preuzimanja na kraju njegove misije 2002. godine, UNMIBH je zatražio od EUPM da finalizira ove „slučajeve na cekanju“ u skladu sa ishodom relevantnih procedura. U početku, činilo se da se EUPM složio i UNMIBH je počeo preporučivati policajcima kao što je Bijelic da kontaktiraju “UNMIBH/IPTF ili EUPM” nakon dobivanja konacne odluke suda.

Međutim, na kraju je EUPM odbio da se bavi ovim slučajevima. „EUPM je želio čistu situaciju“, objasnio je djelatnik koji je učestvovao u pregovorima u Briselu. „Provjera je

⁴¹ ESI intervju sa Zoranom Bijelicem u Doboju, 22. juna 2006. i telefonom 2. februara 2007.

⁴² Ovaj i naredni navodi su iz pisma komesara IPTF-a Sven Frederiksena Zoranu Bijelicu, 5. novembar 2002.

⁴³ Direktor policije RS-a pisao je da je 17. marta 2003. EUPM obavijestio RS Ministarstvo unutrašnjih poslova da svi ne-certificirani policajci trebaju biti otpušteni. Rješenje o prestanku radnog odnosa, RS Ministarstva unutrašnjih poslova, Banja Luka, br. 05/2-126-192/03, 15. april 2003.

⁴⁴ ESI intervju sa Jari Paajala, EUPM glavni pravni savjetnik, prethodno UNMIBH, u Sarajevu, 26. januar 2006.

⁴⁵ Za pojašnjenje različitih brojeva, kao i za konfutiju koja ih okružuje, vidi poglavlje III, sekcija E (*Službena zbirka*).

uradna. EUPM se sada želi fokusirati na strukturalne reforme, a ne nastavljati projekte UNMIBH.⁴⁶

31. decembra 2002., UNMIBH je otišao ostavljajući neriješenu sudbinu ovih 150-198 policijskih službenika koji čine veliki 556 odbijenih certifikacija.⁴⁷ „Ono što je UNMIBH učinio duboko je nemoralno“, saopštio je ESI-ju djelatnik EU u Briselu. „Oni su mogli ostaviti malu misiju u BiH da finalizira proces certifikacije, ali to nisu željeli uraditi – željeli su završiti Aneks 11 i proglasiti uspjeh.“

Međutim, ponašanje EUPM-a po ovom pitanju također nije posve čisto. On je odbio zahtjev UNMIBH-a prilično kasno. Više od 100 djelatnika IPTF-a je prešlo raditi za EUPM, a komesar IPTF-a Sven Frederiksen je postao prvi šef misije EUPM.⁴⁸ To znači da je nova misija itekako bila svjesna slucajeva na cekanju i mogućnosti velikog broja pocinjenih nepravdi. Umjesto da pokuša pronaci rješenje, EUPM je očajnim policajcima poslao neobavezujući odgovor:

“EUPM, uprkos tome što je praktično nastavio rad IPTF-a, zapravo nije njegov nasljednik, niti ima bilo koje legalno pravo ili obavezu koja proistice iz mandata IPTF-a... EUPM nije autorizovan da preispituje bilo koju od tih konacnih i obavezujućih odluka koje je donio IPTF... Lokalne agencije za provedbu zakona koje su od nas zatražile savjet... savjetovane su da slijede i provedu ono što je propisao IPTF, a u slucaju da je policijski službenik bio oslobođen od optužbi po konacnoj i obavezujućoj odluci mogu se vratiti na poslove u lokalne agencije za provedbu zakona.“⁴⁹

Međutim, desetci policajaca iz ove kategorije nisu vraćeni na posao. Ni OHR niti UN nisu pojasnili da je postojala razlika između konacnog i privremenog odbijanja certifikacije, insistirajući da svaki policajac kome je certifikacija odbijena mora biti otpušten sa posla. Udruženje decertificiranih policajaca Republike Srpske kaže da među njihovih 81 policajca ima 13 slucajeva koji su ostavljeni na cekanju, a koji su u međuvremenu trebali biti vraćeni na posao. Udruženje iz Federacije zna za 21 takav slucaj.⁵⁰

Neposredno prije otpuštanja Zorana Bijelica i drugih policajaca u slicnoj situaciji, RS Ministarstvo unutrašnjih poslova je pokušalo riješiti te slucajeve na cekanju. Izdalo je takozvani pravilnik (implementirajući propisi sa pravnom snagom) predviđajući uspostavljanje komisije koja bi finalizirala slucajeve na cekanju u skladu sa odredbama IPTF.⁵¹ Iako komisija nikada nije uspostavljena - Bijelic vjeruje, zbog pritiska iz OHR i UN – ta odluka ministarstva bi mu još uvijek mogla pomoci da dobije sudski spor koji je pokrenuo zbog otpuštanja sa posla. Njegova žalba je odbijena na prvostepenom i drugostepenom sudu, ali je u junu 2006. Vrhovni sud RS vratio slucaj na drugostepeni sud. Pozvao se na pravilnik

⁴⁶ ESI intervju sa službenikom EU u Briselu koji je govorio pod uslovima anonimnosti, 14. septembar 2006.

⁴⁷ Za pojašnjenje različitih brojeva, kao i za konfuziju koja ih okružuje, vidi poglavlje III, sekcija E (*Službena zbrka*).

⁴⁸ Vidi sadašnju UNMIBH web stranicu, *Background, EUPM takes over*, dostupna na: www.un.org/Depts/dpko/missions/unmibh/index.html

⁴⁹ Pismo od Jari Paajala, Glavnog pravnog savjetnika EUPM, Udruženju decertifikovanih policajaca Republike Srpske, 18. maj 2005.

⁵⁰ ESI telefonski razgovor sa predsjednikom Udruženja decertificiranih policajaca Federacije, Ramo m Sulicem, 15. septembar 2006.

⁵¹ Ministarstvo Unutrašnjih poslova Republike Srpske, *Pravilnik o certifikaciji radnika i decertifikaciji ovlaštenih službenih lica Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske. br.. K/B-1517/03*, 9. april 2003.

ministarstva i naveo neuspjeh uspostavljanja komisije koju je isti predvidio, a koja je trebala donijeti odluku o Bijelicevom slučaju.⁵²

Bijelic je jedan od 157 policijskih službenika koju su predali žalbu Evropskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu u decembru 2005. U međuvremenu, on pomaže u administraciji jedne agencije za obezbjeđenje u Doboju i tako placa studije svoje dvije kcerke. Pošto im nove odredbe o agencijama za obezbjeđenje zabranjuju zapošljavanje ne-certificiranih policajaca, on ne može dobiti valjani ugovor za posao. On ima i mali prihod od kafane koju posjeduje u rodnom selu Boljanic kod Doboja. Po zanimanju prometni inženjer, on se prijavio za posao na mnoga mjesta, ali bezuspješno. Kaže da „ljudi jednostavno misle da sam ja napravio nešto pogrešno i ne žele imati problema.“

C. Azmir i Camil, vodici policijskih pasa

Nesretne certifikacije službenika DGS i bar 150 neriješenih slučajeva su primjeri IPTF-ovog propusta da radi u skladu sa vlastitim pravilima i propisima. Ali čak i kada su pravila slijedena, još uvijek ima optužbi da su pocinjene ozbiljne zakonske i cinjenicne greške.

Vodici policijskih pasa Azmir Omerovic, 40 godina, i Camil Selimanovic, 37 godina, ubijedeni su da je u njihovim slučajevima IPTF pogriješio.⁵³ U avgustu 1999., učestvovali su u velikoj operaciji pretrage jednog Sarajevskog restorana. Za vrijeme te operacije, koja je uključivala 50 policijskih službenika, otkriveno je da je nekoliko osoba posjedovalo oružje, a neki su pružali otpor policiji. Nekoliko ih je privedeno na mjestu, a nekoliko u obližnju policijsku stanicu i zadržano preko noci. Jedanaest osoba, uključujući i jednog od najozloglašnijih sarajevskih kriminalaca, kasnije se žalilo IPTF-u da su ih tukli pripadnici specijalne policije, takozvane sarajevske „jedinice za podršku“, a u kojoj su Omerovic i Selimanovic služili u to vrijeme.

Nakon kriminalne istrage, 19 pripadnika te jedinice je optuženo za ozbiljno kršenje zakona u vrijeme i nakon operacije. Omerovic i Selimanovic nisu bili među optuženima. Oni su sa svojim psima pretraživali restoran i automobile tražeci drogu i držali su stražu, ali nisu imali posla sa gostima restorana. Kasnije su otišli sa dužnosti bez odlaska u obližnju policijsku stanicu.

Dvogodišnji proces koji se vodio pred sarajevskim sudom završen je 16. decembra 2002. sa oslobađanjem svih osumnjicanih. Policajci su u vrijeme operacije nosili maske i bilo je nemoguće odrediti ko je šta napravio, a dokazi uzeti od svjedoka su bili kontradiktorni.⁵⁴

Šest sedmica prije završetka procesa, Komesar IPTF-a je odlucio odbiti certifikaciju ne samo tim 19 policajaca, nego i Omerovicu, Selimanovicu, kao i jednom komandiru koji uopšte nije učestvovao u akciji. „Mi smo bili potpuno šokirani kada smo primili pisma“, kaže Omerovic. „IPTF nije nikada čak ni razgovarao sa nama, i niko nikada nije tvrdio da smo mi uradili bilo šta pogrešno.“ Oni su za interne potrebe pripremili izvještaje o svojim aktivnostima u vrijeme

⁵² Vrhovni sud Republike Srpske, Odluka rev-387/04, Banja Luka, 6. juni 2006.

⁵³ ESI intervju sa Azmirom Omerovicem i Camilom Selimanovicem u Sarajevu, 27. juni 2006., i telefonom, 6. februar 2007.

⁵⁴ Vidi Dnevni Avaz, *Devetnaest sarajevskih specijalaca oslobodjeno svih optužbi*, 17. decembar 2002.; i *Oslobodjenje, Devetnaest specijalaca oslobodjeno optužbe*, 17. decembar 2002. Odluka je potvrđena na drugostepenom sudu Sarajevskog kantonalnog suda 27. januara 2004.

operacije, istražni sudija ih je ispitivao prije početka sudskog procesa, a zatim su na sudu svjedočili. Niko nije naveo da je njihovo ponašanje bilo pogrešno.

Po videnju IPTF-a, Omerovic i Selimanovic su propustili „pokazati sposobnost da štite ljudska prava i da se pridržavaju zakona“ i stoga nisu bili „podobni za certifikaciju“.⁵⁵ Komesar IPTF je naveo da je nalog za pretragu dao odobrenje samo za ucesnike redovne policije, a ne i jedinice za podršku. Kritikovao ih je zbog nošenja maski jer ih javnost zbog toga ne može pojedinačno identificirati. Najvažnije je bilo što ih je optužio što su navodno štitili svoje kolege.

„Uzimajući u obzir da ste u svojoj izjavi i u izjavi koju ste dali istražnom sudiji naveli da niste vidjeli nijednog pripadnika jedinice za podršku da koristi silu ili na neki način vrijeđa goste, s razlogom se može zaključiti da ste ili počinili ili na neki način pomogli ilegalno privođenje, tucanje, intenzivnu upotrebu sile i/ili nešto što je doprinijelo nehumanom ili degradirajućem postupku.“⁵⁶

Opisati ovo kao „razložan zaključak“ zaista je rastegljivo. Očigledno je IPTF formirao svoje videnje da su vodici pasa bili svjedoci da su njihove kolege koristili silu, te da su lagali da bi ih zaštitili, ali pismo ne navodi kako je IPTF došao do takvog zaključka.

„Zar samo zato što smo rekli da nismo vidjeli ono što zaista nismo vidjeli, ne možemo više biti policajci?“ pita Omerovic. Selimanovic pojašnjava, „Bila je takva gužva i nered da ne nije moglo vidjeti šta se za stolovima dešava, a mi smo bili zauzeti svojim poslovima.“ Te večeri je u restoranu bilo prisutno između 150 i 400 gostiju. Oba vodica pasa su se branila i protiv drugih optužbi. Rekli su da je bila dužnost njihovog nadređenog – šefa jedinice vodica pasa – da izda nalog za pretragu, ne njihova, i da su svim ucesnicima u operaciji njihovi nadređeni oficiri naredili da nose maske.⁵⁷

Zajedno sa njihovih 20 ne-certificiranih kolega, vodici pasa su angažirali jednu od najboljih odvjetničkih firmi u Sarajevu, da sastavi detaljnu žalbu IPTF-u za svakog od njih pojedinačno, ali od toga nije bilo koristi.⁵⁸ 14. decembra 2002., IPTF je odbio žalbe sa kratkim pismom od tri recenice u kom je stajalo: „Nema osnove za preinacanje ove odluke.“⁵⁹ Kada je, nakod dva dana sudski proces okončan oslobađanjem svih osumnjicenih i kada su se bosanski novinari čudili zašto IPTF i dalje insistira na ne-certifikaciji, Jacques Klein, šef UNMIBH-a je rekao: „Sudovi su jedno, a policijski standardi su drugo.“⁶⁰

18. decembra 2002., Kantonalno ministarstvo unutarnjih poslova u Sarajevu je otpustilo sve ne-certificirane članove jedinice za podršku, njih 22. Nakon što su administrativne žalbe

⁵⁵ Pisma Komesara IPTF-a Svena Frederiksenaa Azmiru Omerovicu i Camilu Selimanovicu, 29. oktobar 2002.

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ Prema izvještajima štampe, postojalo je nesuglasje unutar UNMIBH-a oko ove istrage. Unutarnji memorandum UNMIBH-a, koji je došao do ruku novinara, kritizira razne aspekte istrage, uključujući i činjenicu da IPTF nije uopšte razgovarao sa policijskim službenicima koje je ispitivao. Memorandum također otvara pitanje da li je bilo opravdano optužiti policajce što su bili maskirani obzirom da je „policajcima i njihovim porodicama prijedeno ranije“. Navodi se da je „praktično nemoguće“ da su svi policajci koji su učestvovali u toj akciji mogli vidjeti sve što se oko njih dešavalo „zbog rasporeda samog restorana“. Vidi DANI, *Ko vlada Sarajevom: specijalci ili kriminalci*, no. 192, 9. februar 2001., dostupan na: www.bhdani.com/arhiva/192/t19213.shtml.

⁵⁸ Žalbe su napisali Senka Nožica i Asim Kadribašić, i datirane su od 16. novembra 2002.

⁵⁹ Pisma Komesara IPTF-a Svena Frederiksenaa Azmiru Omerovicu i Camilu Selimanovicu, 14. decembar 2002.

⁶⁰ Oslobodjenje, *Policijski standardi drukciji od sudskih*, 18. decembar 2002.

odbijene oni su zatražili pravni lijek. U maju 2004., prvostepeni sud u Sarajevu je odlucio u njihovu korist. Iako je odlucio da nije pod nadležštvom bh sudova da „razmatraju valjanost odluka komesara IPTF“, poništio je otpuštenja sa objašnjenjem da domaci zakoni nemaju IPTF odluke na listi mogucih razloga za otpuštanje policajaca sa posla.⁶¹ Medutim, slucaj je predat na drugostepeni sud te presuda nije postala konacna.

I dalje su bili neriješeni, kao i mnogi drugi slucajevi necertificiranih policajaca. „Naši sudovi su pod ogromnim pritiskom medunarodne zajednice. Oni ne znaju šta da rade“, rekao je Ramo Sulic, predsjednik Udruženja decertificiranih policajaca Federacije. „Mi vjerujemo u pravosude, ali sve je krenulo pogrešnim tokom nakon pritisaka iz OHR i UN.“⁶²

U decembru 2005., ne-certificirani pripadnici sarajevske jedinice za podršku su se pridružili grupi policajaca koji podnijeli žalbu Evropskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu. Medutim, jedan od njih je nedostajao: Elvir Radmilovic, koji je u januaru 2005. izvršio samoubistvo. „On je sigurno otišao u bolji svijet“, pisao je magazin DANI, „tamo gdje se ne kažnjavaju poštenu, ... tamo gdje su zakoni isti za sve... U svijet u kojem nema OHR-a i njegovih naredbi.“⁶³

Selimanovicu su trebale dvije godine da nade novi posao. Sad je nocni cuvar jedne službene zgrade u Sarajevu, a Omerovic radi kao vozac i kurir za jednu banku. „Ako pocinite ubistvo, odslužite 20 godina u zatvoru i poslije ste slobodni“, kaže Omerovic. „Naše presuda je doživotna, a mi zaista nismo uradili ništa pogrešno.“

D. Salko i Rifat, oznaceni kao ratni zlocinci

IPTF-ove zabrane su imale dramaticne posljedice za sve policijske službenike. Ali medu najteže pogodenima je 60 policajaca koje je IPTF oznacio kao ratne zlocince⁶⁴ bez da im da mogucnost da se brane i da se njihov slucaj cuje na sudu.

Salko Gosto je izgubio svoju privremenu certifikaciju u maju, a Rifat Culjevic u septembru 2002. IPTF ih je optužio da su 1992. godine njih dvojica ispitivali zatvorenike u bošnjackom zatvorenickom kampu u Tarcinu, 25 km jugozapadno od Sarajeva, gdje su civilni zatvorenici držani, ispitivani i „bili izloženi mnogim okrutnostima ukljucujuci i tucu“.⁶⁵

IPTF je tvrdio da su Gosto i Culjevic ucestvovali u nekim djelima nasilja. „Na osnovu toga“, piše IPTF, „može se sa razlogom zakljuciti da snosite odgovornost za zlocine protiv covjecnosti, teške prekršaje Ženevske konvencije i kršenje zakona i obicaja ratovanja, sve ono što je kažnjivo po Federalnom krivicnom zakonu.“⁶⁶ Nisu dati nikakvi dokazi za ovu optužbu – IPTF-ovo pismo koristi frazu „Bili ste identificirani kao...“ bez navodenja izvora.

⁶¹ Presuda u slucaju Azmira Omerovica protiv Ministarstva unutarnjih poslova Kantona Sarajevo, Opcinski sud Sarajevo, br. PR-29/03, 6 maj 2004. Omerovic kaže da je sud naveo iste razloge u svim slucajevima.

⁶² ESI intervju sa Ramom Sulicem u Sarajevu, 17. juni 2006.

⁶³ DANI, *Najtužniji Bajram u familiji Radmilovic*, br. 398, 28. januar 2005.

⁶⁴ Brojke dobivene od bivšeg oficira UNMIBH-a koji je radio na provjeri podataka iz rata i govori o uslovima anonimnosti, ESI telefonski inretvju, 19. juli 2006.

⁶⁵ Pisma od komesara IPTF Sven Frederiksen Salki Gosto, 17. maj 2002., i Rifatu Culjevicu, 5. septembra 2002. U mnogim dijelovima ova dva pisma su identicna.

⁶⁶ *Ibid.*

Gosto i Culjevic nikada nisu optuženi za ratne zločine, niti su ikada bili predmet službene istrage. Politika IPTF-a zahtijeva da odgovorna agencija za provedbu zakona ispita navedena djela.⁶⁷ Međutim, malo se desilo poslije toga: od agencije se jedino očekivalo „da pošalje pismenu obavijest komesaru IPTF o *planiranim* aktivnostima istrage“⁶⁸ Od oficira IPTF-a se nije tražilo da potvrde da je istraga započeta ili da je prate.

Gosto i Culjevic, koji su negirali sve optužbe protiv njih, obratili su se Uredu visokog komesara za ljudska prava Ujedinjenih nacija (OHCHR) u BiH. Ovaj ured je provjerio da li su oni na A ili B listi.⁶⁹ Međunarodnog tribunala za ratne zločine za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Također je upitao sve relevantne državne tužioca da li posjeduju bilo kakve dokaze protiv ove dvojice. Za Salka Gostu i Rifata Culjevicu niko nije znao. „Da ima indikacija za ratne zločine, ova dva policajca bi bila suspendovana sa posla i protiv njih bi se vodio postupak“, izjavila je Jasminka Džumhur, dužnosnik u OHCHR-u u Sarajevu. „Ne možete označiti nekoga da je ratni zločinac a ne dati mu mogućnost da se brani.“⁷⁰

E. Službena zbrka

Zacudujuće je teško uspostaviti najosnovnije činjenice oko UNMIBH-ovog procesa provjere policajaca. UN je ukinuo UNMIBH-ov bivšu web stranicu, i zamijenio ga novom koja ima jako malo informacija. IPTF-ovi pravilnici, izvještaji za štampu, govori i mnogi drugi dokumenti iz tog perioda nisu više dostupni.⁷¹ Brojevi policijskih službenika koji su prošli kroz razne stadije procesa, uključujući i certifikaciju, uzeti su iz finalnog izvještaja UNMIBH kojeg je podnio Generalni sekretar.⁷² Međutim, ovaj izvještaj je od 2. decembra 2002. kada je proces certifikacije još uvijek bio u punom jeku. Prethodne brojke pomenute u redovnim izvještajima UNMIBH-a se sa tim ne slažu.

ESI je tražio set *konacnih* brojeva od Odjela za mirovne operacije UN sekretarijata u New Yorkskom DPKO, ali je primio samo dva – brojeve certificiranih i ne-certificiranih policajaca.⁷³ ESI je tako bio prisiljen koristiti brojke dobivene iz drugig izvora, kao što su EUPM i OHR. Međutim, ostaju važne nejasnoće.

- Prema podacima DPKO, 16,764 policijskih službenika je primilo konacnu certifikaciju od UNMIBH/IPTF u 2002.
- Prema podacima EUPM-a, UNMIBH/IPTF je ukinuo privremenu autorizaciju za 237 policijska službenika tako da oni nisu ušli u proces certifikacije.⁷⁴
- Prema podacima DPKO, za 556 policajca je odbijena konacna certifikacija 2002. godine.

⁶⁷ Vidi IPTF Pravilnik P-10/2002 o ukidanju privremenih autorizacija i otpuštanju osoblja agencija za provedbu zakona u BiH, na snazi od 24. maja 2002, §§ 1 and 7.

⁶⁸ *Ibid.*, § 7.

⁶⁹ ICTY kategorija A su slucajevi sa dovoljno dokaza za podizanje optužnice; kategorija B su potencijalni ratni kriminalci gdje dokazi nisu dovoljno jaki za podizanje optužnice.

⁷⁰ ESI intervju sa Jasminkom Džumhur, voditeljicom OHCHR-a, Sarajevo, 23. juni 2006.

⁷¹ Nova UNMIBH-ova web stranica je na www.un.org/Depts/dpko/missions/unmibh/index.html.

⁷² Završni izvještaj Generalnog sekretara o UNMIBH, S/2002/1314, 2. decemb ar 2002.

⁷³ Vidi ESI pismo za DPKO i njihov odgovor u aneksu.

⁷⁴ ESI intervju sa Jari Paajala, EUPM glavni pravni savjetnik, ranije UNMIBH, Sarajevo, 26. januar 2006.

Ove brojke sugerišu ukupno 17,557 policijskih službenika kojima je u nekom stadiju bila garantirana privremena autorizacija prije procesa certifikacije. Međutim, brojke UNMIBH-a – a ima ih nekoliko – su različite. U junu 2002., kada je proces privremene autorizacije uveliko završen, UNMIBH je dao brojku od 17,047 privremeno autorizovanih policajaca.⁷⁵ U avgustu 2002., glasnogovornik UNMIBH-a je naveo brojku od 18,000 privremenih autorizacija.⁷⁶ U konacnom izvještaju od 2. decembra 2002., brojku su spustili na 16,803.⁷⁷

UNMIBH je također „zaboravio“ znatan broj policajaca u procesu certifikacije. Prema EUPM, većinu ih je IPTF registrirao u toku 1999/2000; neki su dobili privremenu autorizaciju, ali do kraja misije niti su certificirani niti im je certifikacija odbijena. Oni su jednostavno prevedeni. EUPM predviđa da bi njihov broj mogao biti oko „50 ili više“.⁷⁸ Međutim, DGS izvještava da su samo oni imali 66 takvih slučajeva,⁷⁹ a policija Federacije tvrdi da imaju više od 100.⁸⁰

Sa još 12 policijskih snaga u BiH u 2002.godini (RS, Distrikt Brcko i deset kantona), moguće je pretpostaviti da bi broj prevedenih policajaca mogao biti znatno veći. Policijska administracija uglavnom je zadržala ove policajce, ali oni ipak žive u konstantnom strahu da će izgubiti posao s obzirom da ih IPTF nije certificirao.⁸¹

Svaka nova brojka doprinosi zbrci. EUPM je saopštio ESI-ju da postoji „više od 150“ slučajeva na cekanju.⁸² Sada se čini da bi ta brojka mogla da se popne i do 198: analiza elektronske baze podataka koja sadrži pisma ne-certificiranja pokazuje da je u 198 slučajeva odbijena certifikacija radi kriminalnih ili disciplinskih postupaka koji su u toku protiv njih. Međutim, ove elektronske kopije su bez datuma i potpisa – nije sigurno da su pisma ikada poslana.⁸³

U stvari, svaka organizacija koja radi sa UNMIBH-ovim procesom provjere barata sa različitim brojkama. Na primjer, EUPM-ov broj policajaca kojima je certifikacija odbijena iznosi 558⁸⁴ (prilicno blizu broju 556 kojeg ima DPKO), BiH Ured UN Visokog komesara za ljudska prava⁸⁵ i Venecijanska komisija⁸⁶ imaju broj 598, a Visoki komesar za ljudska prava Vijeća Evrope koristi broj 687.⁸⁷

Lako je zaboraviti da iza svakog broja stoji živa osoba čija sudbina zavisi od procesa provjere. U kolu sreće UN-ove provjere neki su dobili, a neki izgubili.

⁷⁵ Izvještaj Generalnog sekretara o UNMIBH, 2002, S/2002/618, 5. juni 2002., § 4.

⁷⁶ UNMIBH glasnogovornica Kirsten Haupt na međunarodnoj pres konferenciji 29. avgusta 2002., transkript dostupan na: <http://www.nato.int/sfor/trans/2002/t020829a.htm>

⁷⁷ Završni izvještaj Generalnog Sekretara o UNMIBH, S/2002/1314, 2. decembar 2002., § 11.

⁷⁸ ESI intervju sa Jari Paajala, EUPM glavni pravni savjetnik, ranije UNMIBH, Sarajevo, 26. januar 2006.

⁷⁹ Pismo nacelnika DGS-a Mile Jurica Federalnom udruženju decertificiranih policajaca, 3. juni 2004.

⁸⁰ ESI intervju sa Alijom Kazicem, savjetnikom direktora federalne policije, Sarajevo, 27. juni 2006.

⁸¹ *Ibid.* i ESI intervju sa Zoranom Bijelicem, tadašnjim predsjednikom RS Udruženja decertificiranih policajaca, Doboje, 22. juni 2006.

⁸² ESI intervju sa Jari Paajala, EUPM glavni pravni savjetnik, ranije UNMIBH, Sarajevo, 26. januar 2006.

⁸³ Pristup ovoj bazi podataka je DPKO omogućio OHR-u. ESI intervju sa službenikom OHR, 22. avgust 2002.

⁸⁴ ESI intervju sa Jari Paajala, EUPM glavni pravni savjetnik, ranije UNMIBH, Sarajevo, 26. januar 2006.

⁸⁵ ESI intervju sa Jasminkom Džumhur, voditeljicom OHCHR-a, Sarajevo, 23. juni 2006.

⁸⁶ Venecijanska komisija, *Mišljenje br. 326/2004 o mogućem razriješenju problema decertificiranih policajaca u BiH (Opinion no. 326/2004 on a Possible Solution to the Issue of Decertification of Police Officers in Bosnia and Herzegovina)*, Strasburg, 24. oktobar 2005., § 18.

⁸⁷ Thomas Hammarberg, Komesar za ljudska prava Vijeća Evrope: *Specijalna misija BiH 20. do 22. decembar 2006.: Problem decertificiranih policajaca BiH*, Strasburg, 17. januar 2007., § 24.

IV. POGLED SA OLIMPA

A. Ashdown i Guehenno

U toku 2003 godine veliki broj necertificiranih policajaca se obratio bh sudovima u nadi da će oprati ljagu sa svojih imena i vratiti se na svoje poslove. Kada su 2006. bh vlasti i OHR pokušali uspostaviti koliko je otpuštenih policajaca zatražilo sudsku pomoc dobili su broj 262.⁸⁸ U pocetku je jedan broj prvostepenih sudova proglasio njihovo otpuštanje sa posla nezakonitim, pošto bh zakon nije uvrstio IPTF odluke među razloge koji opravdavaju prekidanje ugovora za posao. Zakon BiH je također potvrdio njihova prava na pristup pravnom lijeku.

Ove odluke su alarmirale visokog predstavnika Paddy Ashdown-a, vrhovnog civilnog administratora u BiH sa ovlastima da otpusti domace vladine djelatnike – još jedan proces za koji ne postoji nijedno proceduralno jamstvo – i da nametne zakone. On je primio te odluke kao prijatnu međunarodnim organima i obratio se UN-u za pomoc. U maju 2003. napisao je dramatično pismo Jean-Marie Guehenno-u, UN Generalnom podsekretaru mirovnih operacija.

„Sudovi ignoriraju ili pogrešno interpretiraju pravnu snagu UN-ovih odluka i *osporavaju cjelokupni proces re-strukturiranja* koji su Ujedinjene nacije provodile od 1996 do 2002... Jasno smo istakli i dalje isticemo da odluke koje je izdala vaša Misija o certificiranju / decertificiranju ne mogu sada biti ponovo otvorene ni od strane mog ureda, ni EUPM niti bilo koje druge organizacije. Sada smo, međutim, došli u poziciju kada trebamo vašu hitnu intervenciju po ovom pitanju.“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 13. maja 2003.; naglašavanje dodano)

Ashdown je od Guehenno-a tražio dvije stvari:

“Ja vjerujem da je važno da glavni štab UN-a jasno i autoritativno i u formi koja se može koristiti u javnosti, pojasni osnove na kojima su donesene odluke UN-a, *ako želimo da se ova debata konacno završi* ... Također bi mi bilo veoma drago ako bi se mogle poduzeti koraci ... da službeno intervenirate kao zainteresirana / nezaobilazna stranka i, ako je moguće, *da poništite odluke ili da zaustavite njihovo izvršavanje* i progres slucajeva koji su na cekanju i onih koji predstoje.“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 13. maj 2003.; naglašavanje dodano)

On nije objasnio *kako* bi to UN terebao nadglasati bh pravosude ciju je nezavisnost OHR istovremeno pokušavao osigurati.

Iz glavnog štaba UN sa East River-a u New Yorku, Guehenno je odgovorio nakon 15 dana. Poslao je Ashdown-u zatraženu izjavu koja se može javno objaviti:

“Ja mogu potvrditi da *u potpunosti podržavamo opsežan proces policijske certifikacije*... Ubijeden sam da je proces certifikacije *iscrpan i temeljit* ... Rezultati koje je postigao UNMIBH – koje po mom mišljenju ne bi trebalo umanjiti – su omogućili stvaranje policijskih snaga koje su u stanju služiti građanima Bosne i Hercegovine... Također bih naglasio da odluke Komesara IPRF-a, vezane za certifikaciju policajaca, ostaju konacne i punovažne.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 28. maj 2003.; naglašavanje dodano)

⁸⁸ Pregled je nacinjen na osnovu upitnika koji su tokom juna/jula 2006, svim sudovima poslali OHR i bh Ministarstvo za ljudska prava I izbjeglice. Međutim, OHR sada koristi brojku 262, a ministarstvo 265. ESI telefonski intervju sa službenikom OHR, 22. avgust 2006.

Ashdown je bio zadovoljan. OHR je Guehenno-vo pismo, zajedno sa pismom višeg zamjenika visokog predstavnika poslao bh vlastima.⁸⁹ Viši zamjenik je zatražio da dva pisma budu:

“poslana svim djelatnicima i članovima tijela za sprovedbu zakona i *pravosudu* koje se bavi ovim pitanjima tako da niko ne bude u sumnji oko svojih obaveza da provede rezultate procesa certifikacije... Bilo koji drugi tok događaja bi nanio *veliku štetu* integritetu osnova koje su postavljene za demokratsku provedbu zakona u ovoj zemlji. To nije nešto što bi Bosna i Hercegovina ili međunarodna zajednica mogli da priušte.”⁹⁰ (6. juni 2003.; naglašavanje dodano)

U BiH, instrukcija OHR-a koja je data sudovima bila je široko interpretirana kao uplitanje u nezavisnost pravosuda. Helsinški odbor za ljudska prava BiH je izjavio:

“Međunarodna zajednica se direktno umiješala u rad pravosuda i očigledno pokazala težnju da “kontrolirše” rad sudova na najneprimjereniji način. Teško je zamisliti da bilo koji sudija u Bosni i Hercegovini čiji izbor zavisi od tijela – Visokog sudskog i tužilačkog vijeca koje je uspostavila međunarodna zajednica, može donijeti drugaciju odluku od preporuke date u pismu Ureda Visokog predstavnika.”⁹¹

Naravno, pritisak od OHR-a i UN-a je na kraju imao željeni efekat. Sa jako malo izuzetaka, sudske odluke koje su išle u prilog policajcima su na kraju preinacene u drugoj i trećoj instanci, ili slucajevi jednostavno nisu odluceni, kao što je onaj voditelja policijskih pasa.

Ako se vratimo nazad u 2003. godinu, vidjećemo da neki sudovi još uvijek nisu bili zaplašeni i nastavili su proglašavati otpuštenja sa posla nevažecim. Neki su čak naredili vraćanje policajaca na posao. Ovo je isprovociralo Guehenno-a da nacini naredni korak da ih zaustavi. U oktobru 2003., on je napisao tripartitetnom predsjedništvu BiH:

“Pokušaji da vratite na posao one pojedince koji se smatraju nepodobnim za certifikaciju *predstavljaju prijatnu osnovu za vladavinu zakona* u Bosni i Hercegovini... Stoga bih bio zahvalan ako biste poduzeli neophodne korake da *poništite odluke* koje osporavaju vrijednost procesa certifikacije i da osigurate da se takve odluke ubuduće neće donositi.” (Pismo Guehenno-a BiH Predsjedništvu, 10. oktobar 2003., naglašavanje dodano)

Guehenno je ostavio nejasnim na kojim zakonskim osnovama bi Predsjedništvo trebalo da se umiješa u rad sudova i kako bi ovo bilo u suglasnosti sa principima razdvojenosti pravosudne i izvršne vlasti te vladavine zakona.

Oprilike u isto vrijeme OHR je došao do dva otkrica. Poceo je spoznavati da su bh sudovi zapravo djelovali u dobroj namjeri: zaista nije bilo osnove u domacim zakonima za otpuštanje ne-certificiranih policajaca. Kao da ovo nije bilo dovoljno neugodno, OHR-u je pocelo bivati sve jasnije, kako su pisma ljutih policajaca nastavila stizati, da je IPTF zaista i napravio greške tokom procesa certifikacije. Ashdown je bio uznemiren. Kako ce njegove kasnije akcije pokazati, postao je izuzetno nestrpljiv sa UN-om, iako svoju zabrinutost nikada nije podijelio sa bh vlastima.

⁸⁹ Oni su ukljucili tri člana državnog predsjedništva, premijere na državnom i entitetskim nivoima, ministre inostranih poslova, sigurnosti, unutrašnjih poslova i pravde, kao i ambasade i šefove međunarodnih agencija.

⁹⁰ Pismo ambasadora Bernard-a Fassier-a, Višeg zamjenika visokog predstavnika bosanskim službenicima, 6. juna 2003., uz pismo Guehenna od 28. maja 2003.

⁹¹ Helsinški odbor za ljudska prava BiH, *Izvjestaj o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini (Analiza za period januar-decembar 2003.)*, dostupan na: www.bh-hchr.org/Izvjestaji/izvj2003.htm

12. decembra 2003., strucnjaci iz OHR-a, UN-a i EUPM-a su održali video konferenciju na kojoj su raspravljali o tim otkricima. Vezano za „slucajeve u kojima su se greške u zakonu ili greške u cinjenicama mogle pojaviti“, kako ih je Ashdown opisao, UN se složio da „takve slucajeve treba preispitati i ispraviti ako je neophodno“, navodi se u zapisniku OHR-a.⁹² Jedini problem koji se pojavio bio je locirati gdje se nalaze predmeti koje je potrebno revidirati. Dok je UNMIBH bio u BiH informacije o 18.000 policajaca su djelomicno držane u elektronskoj formi u „Registratoru osoblja za izvršavanje zakona“ (Lotus Notes database) i dijelom na papiru u dobro cuvanim sobama u glavnom štabu UNMIBH-a u Sarajevu. Osoblje UNMIBH-a je spakovalo dokumentaciju i poslalo u New York gdje je vjerovatno završila u kontejnerima negdje u UN-ovom skladištu.⁹³ Djelatnici UN su obećali da će provjeriti gdje se ti predmeti nalaze „i potom vidjeti [UN-ovu] mogućnost da radi na ovim problematicnim slucajevima.“⁹⁴

Onda je tu bio i problem sukoba između procesa UN-a i domaćeg zakona. Ashdown je pisao Guehenno-u:

“Bio sam jako zabrinut kada sam čuo da je predstavnik UN ureda pravnog savjetništva naveo u toku sastanka da se zakoni Bosne i Hercegovine ne mogu primijeniti na proces certifikacije. Imajući na umu da je usvajanje takvih zakona trebalo razmatrati sa odgovornim osobama prije izdavanja odluka o certifikaciji, jasno mi je da bi Ujedinjene nacije trebale, kao dodatak svojim obavezama, da revidiraju problematicne slucajeve, i daju smjernice odgovornim vlastima kako da riješe ovaj problem.“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 22. decembar 2003.)

Prije nego što je Guehenno odgovorio, Ashdown mu je poslao još jedno pismo u kom ga obavještava da je čak i drugostepeni sud sada naredio vraćanje policajaca na posao:

“Ovo je vrlo ozbiljan razvoj situacije. To znači da su strahovanja koje smo vam ja i moje kolege u nekoliko navrata iskazali o mogućnosti da ovo učini da se raspadne UN IPTF-ov proces certifikacije već postoji. Još jednom želim podvući težinu ovog slucaja, koji je direktno povezan sa nepostojanjem odredbi u domaćem zakonu koji dozvoljava Ministrima unutarnjih poslova u BiH da otpuste policajce u skladu sa odlukom IPTF-a.“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 20. januar 2004.)

Ovaj put je Guehenno reagovao odmah. Nazvao je Ashdown-a slijedeće jutro i tog popodneva mu je poslao pismo, uvjeravajući ga da UN dijeli njegovo mišljenje „o političkoj važnosti lokalnih osporavanja rezultata policijske certifikacije“. Obecao je da će sa OHR-om identificirati „pravno utemeljene aktivnosti“ da bi se stavio kraj na „ova osporavanja“. Zatražio je stručnu analizu odluka suda i imena oko 150 policajaca za koje se znalo da su se obratili sudu; do sada mu je EUPM poslao samo 31 ime. On je također informirao Ashdown-a da je primio procjenu od Madeleine Rees, iz ureda Visokog komesara UN za ljudska prava u BiH.⁹⁵

Cinilo se da je UN konačno bio spreman ozbiljno preispitati i razjasniti probleme oko procesa certifikacije. Ipak, 2. marta 2004., kada se Ashdown sastao sa Guehenno-om u New Yorku, otkrio je da ovo nije sasvim tačno. Strategija UN-a je bila da pojaca pritisak na

⁹² Pismo Ashdown-a Guehenno-u u kojem se sumiraju diskusije za vrijeme video konferencije, 22. decembra 2003.

⁹³ ESI intervju sa bivšim UNMIBH djelatnikom pod uslovima anonimnosti, Sarajevo, 27. juni 2006.

⁹⁴ *Ibid.*

⁹⁵ Svi navodi u ovom paragrafu su iz pisma Guehenno-a Ashdown-u, 21. januar 2004.

odgovorne u BiH. Guehenno je predložio izjavu Predsjednika Vijeća sigurnosti, koja bi „podsjetila odgovorne u BiH na njihove međunarodne obaveze“ i „naredila im da dovedu svoje zakone u sklad sa tim obavezama“.⁹⁶

Iako ne bi bila obavezujuća, ova izjava Predsjednika bi imala težinu i autoritet Vijeća sigurnosti. Najvažnije, ne bi bilo potrebno da UN prizna bilo koje pogreške.

Ashdown se složio, iako je znao da neodgovarajuća pravna situacija nije nastala zbog bilo kakve greške bosanaca, i da su greške napravljene u vrijeme procesa certifikacije. Jedino je predložio da DPKO pošalje nekoga u Sarajevo da objasni izjavu odgovornim vlastima. Guehenno je to odbio. Nekoliko dana nakon sastanka Ashdown se u pismu Guehenno-u ponovo vratio na taj problem:

“Zabrinjava me iznimna politička teškoca za odgovorne vlasti u BiH da isprave ove greške za koje možda jesu primarno, ali ne i jedini, odgovorni. Veoma se nadam da će, ako ništa drugo, UN poduzeti korake da se konsultuje sa odgovornim vlastima u BiH prije nego što poduzme ove korake.“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 8. marta 2004.)

Ashdown je vjerovao da planirana predsjednička izjava neće isključiti mogućnost revizije. On je podsjetio Guehenno-a na „hitnu i neodložnu potrebu za mehanizmom revizije za slučajeve u kojima su se pojavile činjenične i pravne greške“, i detaljno objasnio šta on misli da je bilo pogrešno, i u sadržaju i u formi.⁹⁷

“Mi razumijemo da je uzeto u obzir nekoliko osnova kada je IPTF odbio certifikaciju policajcima. Cini se da ove policajce koji su bili de-certificirani zbog nepoštivanja osnovnih ljudskih prava ili koji su bili uključeni u ratne zločine treba spriječiti da se bilo kada vrata u policiju. Manje smo ubijedeni da bi iste sankcije trebalo preduzeti protiv onih koji se nisu pojavili na treningu.“

“Takoder je slučaj da su se UNHCR-u [viz. OHCHR – Ured Visokog komesara UN za ljudska prava], EUPM-u i OHR-u često obracali ne-certificirani policajci, koji su bili de-certificirani na samom kraju aktivnosti IPTF-a u BiH i koji su tvrdili da nikada nisu dobili obavijest o odluci UN-a kojom im se odbija certifikacija. Stoga su tvrdili da im je osporena bilo kakva žalba protiv te odluke. Drugi tvrde da na njihove žalbe podnesene protiv odluke UN-a nikada nisu dobili odgovor. Neki su prikupili opsežne dokaze koji mogu pozvati na preispitivanje osnove na kojima su donesene odluke IPTF-a (ovo se posebno odnosi na slučajeve de-certifikacije radi nedovoljnog obrazovanja).“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 8. marta 2004.)

Ashdown nije ostavio nikakvu sumnju da smatra da bi UN trebao izvršiti reviziju.

“Naši pravni stručnjaci me savjetuju da trenutno ne postoji niko u BiH ko ima nadležnost da revidira ove odluke UN-a. Ni OHR ni EUPM nemaju mandat niti resurse da danas revidiraju odluke UN-a“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 8. marta 2004.)

On je posebno odbacio bilo koju mogućnost da bh vlasti provedu ovu reviziju.

“Ove odluke bi imale izraženu političku prirodu. Ostaviti ih bh vlastima gotovo sigurno bi dovelo do odluka koji bi za efekt imao poništavanje uspjeha UN u policijskoj reformi.“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 8. marta 2004.)

⁹⁶ Pismo Ashdown-a Guehenno-u, sumirajući sastanak iz New Yorka, 8. marta 2004.

⁹⁷ Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 8. marta 2004.

Guehenov odgovor je stigao u roku sedam dana. On je najprije odbio da prizna postojanje problemat�nih slucajeva, nazivajuci informacije visokog predstavnika i drugih izvora kao EUPM-a i OHCHR-a u BiH pukim „optužbama“, tvrdeci da DPKO nije nikada primio dovoljno informacija o navodnim nedostacima.

“Ne možemo komentirati optužbe da su određene odluke Komesara IPTF-a da se ne certificiraju policajci pogrešno donesene jer nam nisu podneseni konkretni i specifični primjeri, uprkos našim ponovljenim zahtjevima. Također ne možemo komentirati optužbe kada, u određenim slucajevima, odluka Komesara IPTF-a da ne certificira policajca nije dostavljena tom policajcu; ili odluka koja je dostavljena a za koju je taj policajac tražio da se preispita, revizija nije izvršena ili rezultat nije dostavljen tom policajcu. Opet, nisu nam dostavljeni nikakvi konkretni detalji.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 16. marta 2004.)

Povodom revizije slucajeva, Guehenno je podvukao da bi ih morao odobriti UN Vijece sigurnosti i da UN *nije* odgovarajuće tijelo koje bi je provelo – iako se u potpunosti složio sa Ashdown-om da to ne bi trebale biti ni bh autoriteti.

“Mi dijelimo vašu nevoljnost da se takav proces povjeri lokalnim vlastima, posebno uzimajući u obzir njihove kontinuirane pogreške do sada.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 16. marta 2004.)

Ovo je jedno pitanje o kom su se OHR i DPKO uvijek slagali: kakvi god nedostaci da postoje, još uvijek je bolje ne uraditi ništa nego dozvoliti bh institucijama da preuzmu inicijativu.

Po Guehenno-u, EUPM, ili još bolje visoki predstavnik, bi trebali provesti reviziju, ako je Vijece Sigurnosti odobri.

“Smatramo da bi, ukoliko se pokaže neophodnom, bilo kakvu reviziju trebao provesti EUPM, vaš ured ili neka kombinacija ta dva. Kao krajnja instanca u BiH za civilno provođenje mirovnog sporazuma, vjerujemo da bi vam vaš mandat dozvolio takvu ulogu.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 16. marta 2004.)

Guehenno je također jasno naveo da bi *Visoki predstavnik* trebao objasniti Predsjednicku izjavu bh vlastima i pomoci im da dopune svoje zakone tako da proces decertifikacije postane neosporan.

“Cini nam se da bi bilo koji pravni korak, bilo da je svojevrijedno usvojen ili proglašen, trebao biti formuliran i propisan u suglasnosti sa drugim elementima vaše strategije za promovisanje vladavine zakona... Vjerujemo da bi vaše nadziranje ovakvog koraka od samog pocetka bilo od velike koristi.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 16. marta 2004.)

Nakon ove prilično konfrontirajuće razmjene mišljenja i pisama, Ashdown i Guehenno su se složili „da rasclane“ pitanje revizije od predsjednicke izjave,⁹⁸ ciju je brzu izradu Ashdown zaželio.

“Imajući na umu više od godinu dana odgadanja ovog pitanja i cinjenicu da se situacija i dalje raspada u odsustvu akcije, nadam se, prirodno, da ce biti moguće izdati Izjavu uskoro.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 12. maja 2004.)

Guehenno se obratio Grupi za koordinaciju i nacрте Vijeća sigurnosti UN-a koje je trebalo sastaviti izjavu, dok je Ashdown zatražio od Britanske vlade, kao člana Vijeća, pomoć da se

⁹⁸ Pismo Ashdown-a Guehenno-u 12. maj 2004.

izjava uradi brzo.⁹⁹ Ali Ashdown je nastavio insistirati i na reviziji i predložio je sastanak stručnjaka UN/OHR „da razmatraju neophodne modalitete i resurse“.¹⁰⁰

25. juna 2004. Predsjednik Vijeća sigurnosti je izdao dugo očekivanu izjavu. Bila je to izuzetna proklamacija, imajući na umu prepisku između OHR-a i DPKO koja joj je prethodila. Ona je prvenstveno podržala integritet procesa certifikacije bez pretpostavke za postojanje bilo kakve greške.

“Vijeće sigurnosti u potpunosti odobrava ovaj proces. Opsežan i rigorozan proces provjere dizajniran je da bi se stvorila policija koja se sastoji isključivo od osoblja koje zadovoljava međunarodno priznate standarde ličnog integriteta i profesionalnog djelovanja.”¹⁰¹ (naglašavanje dodano)

Drugo, bilo kakav problem je pripisan isključivo propustima bh vlasti.

“Vijeće sigurnosti je izrazilo zabrinutost zbog propusta kompetentnih vlasti u Bosni i Hercegovini da poduzmu korake ka provođenju odluka da se odbije certifikacija. Vijeće je naglasilo da je ovaj propust već doveo do nekoliko sudskih ospora u Bosni i Hercegovini.”

Trece, Vijeće je vrlo jasno reklo bh vlasti šta od njih očekuje da urade:

“Vijeće sigurnosti poziva vlasti Bosne i Hercegovine da osiguraju, kroz usvajanje ili dopunu domaćih zakona, da sve IPTF-ve odluke o certifikaciji budu u potpunosti provedene i da zapošljavanje osoba kojima je IPTF odbio certifikaciju bude prekinuto i da se tim osobama ne dozvoli zapošljavanje, bilo sada bilo ubuduće, u bilo kojoj agenciji koja se bavi provedbom zakona u Bosni i Hercegovini.”

Član grupe za koordinaciju i nacrt pri Vijeću sigurnosti i još dva službenika koji su upoznati sa diskusijama u grupi rekli su ESI da je DPKO „prikrio informacije“ da bi postigao tako jaku formulaciju izjave.

I Ashdown i Guehenno su bili zadovoljni. Međutim, 30. jula, Ashdown je ponovo pisao Guehenno-u i požalio se da predsjednička izjava „nije izazvala ni odgovor ni publicitet od strane Predsjedništva BiH, a moji pokušaji da UN prati te da osigura sprovedbu su, cini se, potpuno propali“.¹⁰² Ashdown je sugerisao da Rezidentni koordinator UN-a u BiH¹⁰³ pošalje izjavu svim nadležnim tijelima u BiH. Madeleine Rees, šef OHCHR-a u BiH, je željela ovo spriječiti.

“Mišljenje OHCHR-a je da je pozicija UN DPKO zakonski neodrživa. Cini se da sada DPKO pokušava da se pozove na izjavu Vijeća sigurnosti samo da bi nastavili odbijati da priznaju da su neke donesene odluke pogrešne, da nisu dozvoljene žalbe, ili da jednostavno nisu obavijestili odgovarajuće osobe. Ovo bi stavilo DPKO u poziciju kršenja međunarodnog i domaćeg zakona. Mora da postoje neke spekulacije da je predsjednička izjava napravljena bez da su članovi bili dovoljno upoznati sa svim

⁹⁹ Pismo Ashdown-a Guehenno-u 12. maj 2004. i pismo Guehenno-a Ashdownu, 17. maj 2004.

¹⁰⁰ Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 31. maj 2004.

¹⁰¹ Ovaj i naredna tri navoda su iz Izjave Predsjednika Vijeća sigurnosti, S/PRST/2004/22, 25. juni 2004.

¹⁰² Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 30. juli 2004.

¹⁰³ UN-ov Rezidentni koordinator u BiH je bio šef UN Development Programme (UNDP).

cinjenicama vezanim za ovu situaciju. Ako DPKO želi ovakvu izjavu objaviti neka to uradi iz New York-a.¹⁰⁴

Njena intervencija je ignorisana. 6. septembra 2004. Rezidentni koordinator UN-a je poslao izjavu brojnim bh institucijama na državnom, entitetskim i kantonalnim nivoima, bez pojašnjenja da predsjednička izjava Vijeća sigurnosti nije pravno obavezujuća i šta BH institucije treba da učine. Predsjedništvo BiH je i pored toga shvatilo poruku. 15. septembra je naložilo bh vladi na svim nivoima „da usaglasi zakone i sve druge odredbe suglasno sa pitanjima certifikacije policajaca u Bosni i Hercegovini.“¹⁰⁵

Ovo su vlasti i učinile, pod budnim okom OHR-a. Po zakonu, kako sada stoji, policajcima kojima je IPTF odbio certifikaciju ili ukinuo privremenu autorizaciju, zabranjen je rad u policiji; osnivanje ili rad u privatnim službama obezbjeđenja; te kandidiranje na izborima ukoliko UN potvrdi njihovo otpuštanje (što UN nije učinio za izbore 2006.). Ovo je otišlo čak i dalje nego što su sankcije UNMIBH-a početno predvidjele za necertificirane policajce.

Međutim Ashdown je nastavio insistirati na reviziji. Traženi sastanak eksperata održan je u New York-u krajem jula 2004. Po sažetku sa sastanka koji je načinio OHR:

“Predstavnicima UN-a su priznali da su neki slučajevi bili problematizirani;

Predstavnicima UN-a su prihvatili da je proces revizije moguć, ali da ga treba odobriti Vijeće sigurnosti UN-a;

Predstavnicima UN-a su priznali da UN može neke manje tehničke proceduralne nepravilnosti ispraviti izvan okvira mehanizama revizije.“¹⁰⁶

Učesnici su se držali dalje od osjetljivog pitanja ko bi trebao izvršiti reviziju.

“Odlučeno je da se ne razmatra pitanje koja organizacija bi potencijalno mogla provesti reviziju i/ili koja organizacija bi mogla finansirati tu reviziju. Naglašeno je da bi OHR mogao učestvovati u tom procesu pod uslovom da ga za to ovlasti Vijeće sigurnosti i pod uslovom da dobije odgovarajuće resurse.“

Učesnici su također ponovo naglasili problem pristupa dokumentaciji UNMIBH-a.

“Mogućnost UN-a da učini dostupnim informacije iz svoje arhive izgleda da su prilično limitirane. Problemi pristupa informacijama mogu predstavljati prepreku u procesu revizije.“

Dvije sedmice nakon sastanka u New York-u Ashdown se kod Guehenno-a raspitao o narednim koracima.

“Diskusije između vaših predstavnika i mog ureda predstavljaju korak u pravom smjeru, naročito otkako je priznato postojanje pogrešnih odluka. Ovo je veliki korak naprijed i otvara put za proces revizije.“ (Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 11. avgust 2004.)

¹⁰⁴ Pismo Madeleine Rees, šefa ureda UN Visokog komesara za ljudska prava u BiH, Paddy Ashdown-u, 20. avgusta 2004.

¹⁰⁵ Zaključci sa 56-og sastanka Predsjedništva Bosne i Hercegovine od 15. septembra 2004., br. 01-1486-6/04, 15. septembar 2004.

¹⁰⁶ Ovaj i naredna dva navoda su iz *Sažetka sa sastanka između UN-a i OHR-a održanog u New York-u 26-27-28 jula 2004. o procesu certifikacije.*

Ovo zasigurno nije bilo Guehenno-vo videnje stvari. Nije se složio sa OHR-ovim izvještajem sa sastanka u julu sa njegovim osobljem.

“Nažalost, ni vaše pismo ni izvještaj sa sastanka ne odražavaju tačno rezultate diskusije koja je održana između predstavnika UN-a i vašeg ureda. Odnoseći se na tu diskusiju, vaše pismo istice da je „priznato postojanje pogrešnih odluka“. Jasna implikacija je da je Sekretarijat UN-a priznao da su određene odluke komesara IPTF-a bile „pogrešne“. Ovo nije tačno. Mi smo svjesni ovih optužbi koje su nam stizale iz vašeg ureda.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 17. avgust 2004.)

Guehenno je opet preskocio činjenicu da „optužbe“ nisu jedino stizale iz OHR-a, nego iz niza izvora uključujući i vlastitog UN sistema za upozoravanje o pitanju ljudskih prava. Ponovo se vratio na staru tvrdnju da DPKO nikada nije primio dokaze o nedostacima.

“Uprkos stalnim zahtjevima za konkretnim i dokumentovanim dokazima, dostavljeno nam je samo deset detaljnih slučajeva (kao što možda znate, u ovim slučajevima se osporava administrativna procedura certifikacije, a ne i sadržaj same odluke). Dodao bih da je ova informacija saopštena na sastanku 26-27-28 juli 2004. i da kao takva još nije bila u mogućnosti dokazati svoju vjerodostojnost.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 17. avgust 2004.)

Medutim, DPKO nikada nije pojasnio tačnost bilo kakvih informacija koje su mu dostavljene, koristeći opravdanje da je teško doći do UNMIBH-ove dokumentacije. U oktobru 2004. Guehenno je priznao:

“Dok je dokumentacija UN-a koja se tiče certifikacije policajaca ogromna, niz informacija koje sadržava možda nema uvijek prirodu koja omogućava da se pobije ili potvrdi svaku žalbu.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 14. oktobar 2004.)

Što se tiče sastanka UN/OHR iz jula, Guehenno je također odbio da su njegovi predstavnici predložili „da se neke manje tehničke proceduralne nepravilnosti mogu ispraviti izvan okvira mehanizama revizije“.

“Ovo je također netačno. Vašim predstavnicima je jasno rečeno da, od 1. januara 2003. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija nije imao, niti sada ima, mandat da poduzme bilo kakve korake vezane za certifikaciju policajaca u Bosni i Hercegovini.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 17. avgust 2004.)

Ovo je bilo obmanjivanje – Generalni sekretar UN-a uvijek ima mandat da predoci probleme proteklih misija pred zemlje članice UN-a.

Uprkos ocito zatvorenim vratima, Ashdown nije odustao. U septembru, nakon što je bh predsjedništvo reagovalo na predsjedničku izjavu UN-a, Ashdown je još jednom pokušao natjerati Guehenno-a na reviziju.¹⁰⁷ Za Guehenno-a je došlo vrijeme da stavi tacku na ovo dugotrajno dopisivanje.

“Sekretarijat UN-a ne vjeruje da je takva revizija potrebna, niti Vijeće sigurnosti razmatra mogućnost za takvu proceduru, što se jasno vidi iz Predsjedničke izjave od 25. juna 2004.“ (Pismo Guehenno-a Ashdown-u, 14. oktobar 2004.)

To je bio konačni odgovor. Djelatnici koji su upoznati sa diskusijom u Sekretarijatu UN-a i Vijeću sigurnosti bojali su se da bi revizija narušila reputaciju UN-a, predstavljala nepoželjan

¹⁰⁷ Pismo Ashdown-a Guehenno-u, 16. septembar 2004.

presedan za buduće policijske misije i dovela do poziva na otvaranje sličnih pitanja iz nekih drugih prošlih misija. Bh javnost nikada nije saznala za intenzivnu debatu između OHR-a i UN-a.

Ashdown je nastavio rad sa odgovarajućim organima na dopuni bh zakona i informisao je Generalnog sekretara UN-a u svom redovnom pismenom izvještaju od 17. novembra 2005.:

“Zahvaljujući naporima Ureda visokog predstavnika i EUPM-a, zakonodavstvo Bosne i Hercegovine sada određuje da *svi policajci kojima je odbijena certifikacija (ili čija je privremena autorizacija povučena) moraju biti otpušteni*, i tako omogućavaju solidnu pravnu osnovu za odluke i od strane lokalne uprave i međunarodne zajednice.“¹⁰⁸

Dva dana prije toga, po prvi put je izašao u javnost sa svojim zahtjevom za reviziju procesa. U govoru Vijeću sigurnosti UN-a od 15. novembra 2005., koji je također distribuiran u BiH, on je rekao:

“Koliko mi je poznato, Vijeće će možda razmotriti uspostavljanje revizije procesa decertifikacije policajaca koji su proveli UN-ove Međunarodne policijske snage. Ovom prilikom želim vas potaći, kao što sam uostalom i cinio u ove prethodne dvije godine, da to uradite, i to bez ikakvog odlaganja... Kada je proces završen krajem 2002. godine nisu date odredbe za reviziju problematičnih odluka gdje postoje jasni dokazi da nije provedena ispravna procedura. Mehanizam revizije bi konsolidirao proces certifikacije tako što bi odluke, koje trenutno dovode u pitanje cjelokupni proces, bile poništene ili potvrđene.”¹⁰⁹

Ovo je bilo pre malo, pre kasno. Ne iznenađuje što Vijeće sigurnosti UN-a nije odgovorilo. I stav DPKO je ostao nepromijenjen. U pismu koje je ESI primio avgusta 2006. se sumira:

“Vijeće je donijelo konačnu odluku po ovom pitanju u svojoj predsjedničkoj izjavi od juna 2004. Mi smo, naravno, spremni da pomognemo bilo kakvu reviziju ili neki drugi mehanizam koji bi Vijeće odobrilo, uključujući i omogućavanje pristupa dokumentaciji u svakom pojedinačnom slučaju i bez uobičajenih restrikcija.”¹¹⁰

B. UN i njegovi principi

Dejtonski mirovni sporazum odrediše ulogu UN i IPTF:

“IPTF će uvijek djelovati u skladu s međunarodno priznatim standardima uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, te će u skladu s odgovornostima IPTF-a postivati zakone i običaje zemlje domaćina.”¹¹¹

U provođenju decertifikacije, IPTF nije poštovao „zakone i običaje zemlje domaćina“. Njegove procedure su bile u suprotnosti sa domaćim zakonima i nije poduzeo korake da riješi sukob.

¹⁰⁸ 28-mi Izvještaj Visokog predstavnika za provedbu mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija od 17. novembra 2005., dostupan na: <http://www.ohr.int/other-doc/hr-reports/archive.asp?sa=on>.

¹⁰⁹ Obracanje Visokog predstavnika za BiH Paddy Ashdown-a Vijeću sigurnosti UN-a, 15. novembar 2005., dostupno na: www.ohr.int/ohr-dept/presso/presssp/default.asp?content_id=35972.

¹¹⁰ Vidi pismo odgovora DPKO-a ESI-u u aneksu.

¹¹¹ *Opci okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini*, (Aneks 11: Sporazum o međunarodnim policijskim snagama, Cl. II, § 5.

Takoder nije djelovao „uz poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava“. UNMIBH je odgovarajucim službenicima policije trebao omogućiti fer i javno saslušanje, uključujući i pravo da pregledaju dokaze protiv njih, pravo da se brane i pravo da se žale nezavisnom žalbenom tijelu. 2004. godine Generalni sekretar UN, Kofi Annan, je objavio izvještaj o ulozi UN-a u jačanju prava zakona i pravde u ratnim i poratnim društvima. Tamo gdje je potrebno napraviti provjeru javnih službenika, on određuje kako bi to trebalo biti urađeno:

“Provjera obicno znaci formalni proces za identifikaciju i ukljanjanje osoba koje su odgovorne za zlopotrebe, osobito iz policije, zatvora, vojske i pravosuda. Stranke pod istragom *su obaviještene o optužbama protiv njih i data im je mogucnost da se pojave pred tijelom koje provodi provjeru.* Oni koji su optuženi *obicno imaju pravo da su pravovremeno obaviješteni o slucaju koji se vodi protiv njih, imaju pravo da ospore slucaj, te da se protiv optužnice žale sudu ili nezavisnom tijelu.* Uključivanje ovakvih elemenata dužnog procesa cini ga razlicitim od indiskriminantnog progona koji se prakticira u nekim zemljama.”¹¹² (Naglašavanje dodano)

U Bosni je postojalo samo nekoliko takvih elemenata.

Dalje elaborirajući principe koje je postavio Generalni sekretar UN-a, Ured Visokog komesara za ljudska prava UN-a je prošle godine izdao operacione smjernice za proceduru provjere u postratnim zemljama, posebno podvlaceći: „Kao opće pravilo, saslušanje bi trebalo obavljati po principu jednakosti.”¹¹³ U BiH taj princip nije postojao. Policajci nisu čak ni znali da protiv njih postoje optužbe i nisu imali mogućnost da učestvuju u procesu.

U oktobru 2005, Venecijanska komisija, pravno savjetodavno tijelo Vijeća Evrope,¹¹⁴ je preispitalo UNMIBH-ov proces provjere sa perspektive ljudskih prava.

“Pridržavati se standarda ljudskih prava je toliko važno da se nijednom međunarodnom mehanizmu ne smije dozvoliti da ih zaobide. [...] U procesu provjere, IPTF je propustio da pomenutim policajcima omogući javno, zakonito, nepristrasno i nezavisno ispitivanje njihovih prava, dok je mehanizam revizije [...] na kraju odbio većinu slučajeva. Venecijanska komisija smatra da za takav propust nisu imali dovoljno opravdanje. [...] Najvažnija priroda ovog procesa u osiguranju mira u Bosni ne objašnjava zašto, na primjer, policajci nisu lično saslušavani ili ih neko nije mogao zastupati, zašto nisu mogli osporiti optužbe protiv njih, te zašto nisu imali pristup njihovoj dokumentaciji i dokazima podnesenim protiv njih.”¹¹⁵

Komesar za ljudska prava Vijeća Evrope, Thomas Hammarberg, je u decembru 2006. poduzeo misiju u Bosni da ustanovi činjenice. Njegovi zaključci su bili slični:

“Komesar je zaključio da postoji problem ljudskih prava. Mogućnost policajaca da podnesu prigovor na valjanost odluka IPTF bila je jako ograničena pošto nije postojao odgovarajući pravni lijek. Posljedice ovog propusta smatraju se ozbiljnim, posebno zbog

¹¹² Izvještaj Generalnog sekretara, *Vladavina zakona i prelazna pravda u ratnim i post-ratnim društvima*, S/2004/616, 23. avgust 2004., Provjera javnih službi, str. 18.

¹¹³ OHCHR, *Oruda vladavine zakona u postratnim zemljama, Lustracija: operativni okvir (Rule-of-law Tools for Post-Conflict States, Vetting: an operational framework)*, New York i Geneva 2006, str. 26.

¹¹⁴ Službeno ime Venecijanske komisije je Evropska komisija za demokratiju putem zakona, ali je općenito poznata kao Venecijanska komisija s obzirom da je locirana u Veneciji. Njena mišljenja nisu obavezujuća, ali se često slijede.

¹¹⁵ Venecijanska komisija, *Mišljenje br. 326/2004 o mogućem razriješenju problema decertificiranih policajaca u BiH*, Strasburg, 24. oktobar 2005., §§ 43, 47, 48 and 50.

toga što odluka doživotno ukida certifikaciju, a to ima ogromne socijalne posljedice za datu osobu.”¹¹⁶

IPTF nije čak bio u stanju da slijedi ograničena pravila i procedure koje su sami sebi postavili jer su ih napravili prilično kasno. Pravila za proceduru su stupila na snagu tek 15. avgusta 2002.¹¹⁷ Trebalo je preprocesuirati više od 17,000 slučajeva. Čak i da su službenici UNMIBH-a radili svaki dan, uključujući i vikende, morali su odraditi više od 120 slučajeva dnevno. Prve odluke o certifikaciji su izdane 18. oktobra 2002.¹¹⁸

U brzini se prave greške. Certifikacija službenika DGS-a je napravljena na brzinu i posao je ostavljen nezavršen. UNMIBH nije odredio šta dalje treba raditi sa slučajevima „na cekanju“. Prema OHR i OHCHR, bilo je još mnogo drugih tehničkih grešaka. UNMIBH nije čak imao vremena da završi pregled svih zahtjeva za reviziju odluka komesara IPTF-a. 31. decembra 2002., posljednjeg dana njihovog mandata, njihova glasnogovornica je spomenula da „81 slučaja još nisu pregledani, pošto su zahtjevi podneseni kasno ili bez odgovarajuće dokumentacije“.¹¹⁹

V. BORBA ZA PRAVDU

Bosanski otpušteni policajci, nakon što nisu uspjeli dobiti podršku međunarodne misije, odlučili su sami sebi pomoći preduzimajući veoma efikasnu političku kampanju. Osnovali su Udruženje decertificiranih policajaca u Federaciji 2. februara 2004., i isto takvo u Republici Srpskoj 31. januara 2005.¹²⁰ Cilj ova dva udruženja je revizija odluka IPTF-a i vraćenje na posao policajaca koji su neosnovano otpušteni.

Predstavljajući ukupno 281 bivših policajaca, oni su organizovali proteste i demonstracije, pisali pisma i peticije, održali desetine sastanaka sa međunarodnim i bh službenicima i podnijeli 157 prijava Evropskom sudu za ljudska prava. „Necemo odustati dok ne postignemo pravdu“, rekao je Ramo Sulic, predsjednik udruženja u Federaciji.¹²¹

Još u novembru 2002. tadašnji ministar za ljudska prava i izbjeglice, Krešimir Zubak, izrazio je zabrinutost zbog procesa certifikacije. Kratko prije odlaska IPTF-a zatražio je od Komesara IPRF-a pojašnjenje zbog zabrinutosti da je taj proces povrijedio standarde ljudskih prava.¹²² Komesar nije odgovorio na konkretna pitanja koje je Zubak postavio.¹²³ Pod međunarodnim pritiskom bh vlada je ostavila problem da čeka sve do kraja 2004. godine kada je lobiranje ova dva udruženja počelo privlačiti pojačano interesovanje medija i parlamenta, izazivajući vladu da se sa problemom obrati Venecijanskoj komisiji Vijeca Evrope.

¹¹⁶ Thomas Hammarberg, Komesar za ljudska prava Vijeca Evrope: *Specijalna misija BiH 20. do 22. decembar 2006: Problem decertificiranih policajaca BiH (Special Mission to Bosnia and Herzegovina 20-22 December 2006: Issue of Decertified Police Officers of Bosnia and Herzegovina)*, Strasburg, 17. januar 2007., Izvršni sažetak.

¹¹⁷ *IPTF Pravilnik P-11/2002 o certifikaciji osoblja agenija za provedbu zakona*, na snazi od 15. avgusta 2002.

¹¹⁸ NATO/SFOR transkript međunarodne konferencije za štampu u Sarajevu, 17. oktobar 2002., dostupan na: www.nato.int/sfor/trans/2002/t021017a.htm

¹¹⁹ NATO/SFOR transkript međunarodne konferencije za štampu u Sarajevu, 31. decembar 2002., dostupan na: www.nato.int/sfor/trans/2002/t021231a.htm

¹²⁰ ESI intervju sa Ramom Sulicem, predsjednikom udruženja u Federaciji, Sarajevo, 17. juni 2006., a sa Zoranom Bijelicem, tadašnjim predsjednikom udruženja u RS, Doboj, 22. juni 2006.

¹²¹ ESI intervju sa Sulicem u Sarajevu, 17. juni 2006.

¹²² Pismo ministra Zubaka IPTF-ovom Komesaru Svemu Frederiksenu, 11. novembar 2002.

¹²³ Pismo Frederiksena Zubaku, 24. decembar 2002.

Mišljenje Venecijanske komisije izdato u oktobru 2005. ne samo da je osudilo proces provjere policajaca sa stanovišta ljudskih prava. Ono je također predložilo i rješenje. U njemu stoji da „autoritet misije UN-a u BiH ne bi trebalo biti podcijenjeno ili umanjeno dozvoljavanjem vlasti BiH da odluke IPTF-a ponovo otvori.“¹²⁴ Ono zaključuje:

“Stoga je od najveće važnosti da *same Ujedinjene nacije* osiguraju usaglašavanje sa standardima ljudskih prava.¹²⁵

Venecijanska komisija je sugerisala da Vijeće sigurnosti UN osnuje tijelo koje bi preispitalo odluke IPTF-a koje su podnesene bh sudovima, predlažuci da panel od tri nezavisna stručnjaka postavi Generalni sekretar UN-a.¹²⁶

“Ovo tijelo bi imalo kompetencije preispitivanja preporuka za decertifikaciju koje je prethodno donio IPTF, a na osnovu informacija koje je IPTF prethodno prikupio (uz pomoc Sekretarijata UN-a), konfrontirajucem procesu u kojem bi bivši policajac imao pristup tim podacima (sa izuzetkom propisno klasifikovanih informacija) i mogućnost dostavljanja dodatnih informacija.“¹²⁷

Otkako je ova informacija objavljena, bh vlada, kojoj se uskoro pridružio i OHR, je pozvala na reviziju na način sugeriran od Venecijanske komisije. Čak je postojao i plan kojeg je pripremio OHR o tome kako bi ta revizija mogla funkcionisati.¹²⁸ Međutim, prijedlog Venecijanske komisije i svi ostali prijedlozi OHR-a imali su fatalnu grešku: propustili su uzeti u obzir mogućnost da UN nema interesa provesti reviziju bez obzira na argumente. Ne iznenaduje da OHR-ov plan nije nigdje pristigao.

Umjesto toga, DPKO je, uz suglasnost Grupe za koordinaciju i nacrtje Vijeca sigurnosti UN-a, prošle godine predložio dozvoljavanje otpuštenim policajcima da dobiju administrativna mjesta u agencijama za provedbu zakona. Ovakva situacija bi dopustila UN-u da izbjegne priznati da su napravili bilo koju grešku. I vlada i oba udruženja su odbila ovaj prijedlog, insistirajući da otpušteni policajci moraju dobiti priliku da speru ljagu sa svojih imena. „Ovo je apsolutno neprihvatljiv i nemoralan prijedlog kojim UN nastoji zaštititi aksiom o svojoj nepogrešivosti“, izjavio je predsjednik Udruženja u Federaciji Ramo Sulic.¹²⁹

11. decembra 2006. udruženje je zapocelo novu rundu protesta, uključujući blokiranje zgrade bh vlade, demonstracije ispred zgrade OHR-a i štrajk gladu.¹³⁰ Nakon tri dana, prelazna vlada¹³¹ je donijela „Odluku o osnivanju Komisije za reviziju pojedinačnih predmeta

¹²⁴ *Ibid.*, § 40.

¹²⁵ *Ibid.*, § 46.

¹²⁶ *Ibid.*, §§ 63 i 64.

¹²⁷ *Ibid.*, §§ 65 i 66.

¹²⁸ Ovaj plan je predvidio reviziono tijelo od tri stručnjaka koje bi predložilo Vijeće Evrope i imenovao Generalni sekretar UN-a, i administrativnog sekretarijata čiji rad bi pomogli OHR, EUPM i domaće vlasti. Ispred revizionog tijela, „Agent Ujedinjenih Nacija“ bi vodio „funkcije tužioca“ dok bi decertificirani policajci imali pravo da ucestviju u procesu revizije „u skladu sa zahtjevima međunarodno priznatih ljudskih prava i relevantnih i usvojenih pravila procesa“. Vidi OHR dokument pod nazivom „Proces i organizacija“

¹²⁹ Email ESI-ju od Rame Sulica, 20. novembar 2006.

¹³⁰ Deutsche Welle, *Bivši policajci blokirali zgradu Vlade i Parlament BiH*, 11. decembar 2006.; Oslobođenje, *Decertificirani policajci protestovali ispred zgrade OHR*, 11 decembar 2006.

¹³¹ Izbori su održanu u oktobru 2006., a nova vlada bi trebala preuzeti vlast u februaru 2007.

decertificiranih policajaca koji su pred sudovima u BiH pokrenuli sudski spor¹³² – Komisije koju je parlament tražio u junu 2005., ali čije osnivanje je OHR spriječio.¹³³ Vlada je ponudila jednostavno opravdanje za svoje postupke: po ustavu BiH, Evropska konvencija o ljudskim pravima je direktno primjenjiva i ima prioritet nad svim drugim zakonima.¹³⁴ Konvencija obavezuje vladu da proširi prava koja ona garantuje – uključujući i pravo na fer saslušanje i sve proceduralne mjere zaštite koje iz toga proisticu – za sve njene građane.

Kako je i predviđeno, Komisija neće vršiti reviziju odluka IPTF-a, nego će ispitivati da li je otpuštanje policajaca sa posla bilo zakonito, imajući u vidu pravnu situaciju koja je postojala u to vrijeme. Također će predlagati amandmane na bh zakone tako da se odluke mogu provesti. Imace pet članova, tri naimenovana od vlade i dva od OHR-a i EUPM-a. Ako dvije međunarodne organizacije odbiju imenovati članove, vlada će popuniti sve pozicije.

Međutim, čim je vlada izdala svoju odluku došla je opet pod pritisak međunarodne zajednice. Visoki predstavnik Schwarz-Schilling je objavio:

“Ja sam intenzivno radio da uvjerim Ujedinjene nacije da pristanu na reviziju procesa i imam određena razumijevanja za decertificirani policajce. Međutim, Bosna i Hercegovina mora biti svjesna svojih obaveza po međunarodnom zakonu i odgovarajuće se i ponašati.”¹³⁵

Njegov glasnogovornik je objasnio da bh vlada ima obavezu provesti odluke IPTF-a i osigurati da se ne stavi van međunarodnog pravnog okvira kojeg je kreirao UN.¹³⁶ Nepotrebno je reći da je OHR odbio naimenovati svog predstavnika u vladinu komisiju. Neki ambasadori u BiH su bili čak i oštiri, izražavajući „veliku zabrinutost“ zbog odluke vlade. Neki su smatrali da bi takvi mehanizmi „kršili Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a i Aneks 11 Dejtonskog mirovnog sporazuma.“¹³⁷ UN u New York-u nije reagirao.

Ostaje vidjeti da li će predstojeća vlada nastaviti sa uspostavom komisije. Možda će je blokirati, kao i neke prethodne inicijative, opozicija iz međunarodne misije, koja se konstantno više trudi da zaštiti svoj vlastiti autoritet nego da ispravi protekle nepravde.

Uzevši sve okolnosti u obzir, čini se potpuno na mjestu da bh vlada nastavi sa komisijom i da konačno dovede ovo pitanje do uspješnog završetka. Bosna i Hercegovina je suverena država i ima odgovornost da osigura vladavinu zakona na svojoj teritoriji. Vezana je Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, koja je po Dejtonskom sporazumu najviši zakon u zemlji. Odlazak UN-a i mnogi nedostaci u njegovom završnom procesu certifikacije ostavili su iza sebe pravni vakum koji treba popuniti.

Bez obzira na *ne-obavezujuću* Predsjedničku izjavu UN-a, ideja da bh vlasti prkose međunarodnom zakonu tako što lijece povrede ljudskih prava samog UN-a nema nikakav kredibilitet. Međunarodni autoritet je ovdje izložen samo zato što su na tome insistirali UN i

¹³² Vijeće Ministara, Nacrt odluke o osnivanju komisije koja će revidirati pojedinačne predmete decertificiranih policajaca koji su pred sudovima u BiH pokrenuli sudski spor. br. 01-37-3498-2/06, usvojen 14. decembra 2006.

¹³³ Vidi zaključke Predstavničkog doma BiH, br. 01-50-1-54-59/05, Sarajevo, 29. juni 2005.

¹³⁴ Vidi *Ustav Bosne i Hercegovine*, Cl. II, § 2.

¹³⁵ Kako je citiran na zajedničkoj pres konferenciji međunarodnih agencija, 19. decembar 2006., transkript dostupan na: http://www.ohr.int/ohr-dept/press/presb/default.asp?content_id=38730

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ E-mail OHR-ovog glasnogovornika Olega Milisica ESI-u, 30. januar 2007.

OHR. Kako je Ministar za ljudska prava i izbjeglice, Mirsad Kebo, rekao ESI-ju u februaru 2007:

“Ja stalno ponavljam da mi ne podrivamo autoritet UN-a. Mi necemo ulaziti u odluke IPTF-a, mi smo samo dužni da primjujemo odredbe Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava na nase gradjane, na to nas naše zakonodavstvo obavezuje. [...] Nije prihvatljivo da policajci vec cetiri godina žive u nekom medju-stanju i da se nije našlo rješenje da im se pomogne. U pravnom vakuumu koji je stvoren mi nešto moramo uciniti.”¹³⁸

VI. OD BOSNE DO KOSOVA

Postoje brojne lekcije u ovoj tužnoj prici za buduće međunarodne misije koje će imati izvršna ovlaštenja u postratnim zemljama. Prva i gotovo banalna lekcija je da niko nije neopogrešiv. U našim demokracijama mi cvrsto vjerujemo u važnost provjere i balansa institucija radi kontrole onih koji imaju vlast. Mi znamo da su greške i nesuglasice neizbježne i kreirali smo mehanizme za njihovo rješavanje. Međunarodna administracija koja promovira demokratiju, ljudska prava i vladavinu zakona u postratnim društvima ne može se ponašati po manjim standardima. Ako oni zanemare osnovne pravne principe, umanjuju svoju vlastitu legitimnost, podrivajući same ciljeve koje su si postavili. DPKO, koji je trenutno odgovoran za gotovo 100.000 osoblja u 18 mirovnih misija,¹³⁹ mora se i sam pridržavati standarda koje od drugih očekuje.

Ako je neophodno provjeravati javne djelatnike, onda to treba uciniti u skladu sa operativnim smjernicama koje je objavio UN Visoki komesar za ljudska prava.

“Djelatnicima koji podliježu provjeri treba garantovati fer saslušanje. Ovo pravo uključuje određene osnovne elemente: pokretanje procedure u određenom razumnom vremenskom periodu i uglavnom javno; obavještanje onih koji su pod istragom o toku procesa i slucaja protiv njih; mogućnost da ovi pripreme odbranu, uključujući pristup relevantnim podacima; mogućnost da prezentiraju argumente i dokaze i da odgovore na optužujuće argumente i dokaze, a pred tijelom koje vodi proces provjere; mogućnost da ih zastupa odvjetnik; obavještanje uključenih stranki o odluci i razlozima za njeno donošenje. Kao sveobuhvatno pravilo, saslušanje bi trebalo voditi po principu „jednakih po oružju“. Također, djelatnici koji se provjeravaju trebaju imati pravo žalbe na tu odluku sudu ili drugom nezavisnom tijelu.”¹⁴⁰

Slicne zaštitne mjere bi trebalo postaviti i tamo gdje međunarodni predstavnici imaju pravo pojedinačno otpuštati domace javne djelatnike. Visoki predstavnik u BiH je uživao ovo pravo i obilno ga koristio, otpuštajući stotine službenika u raznim uredima. OHR nije morao podnositi dokaze protiv njih i nije bio odgovoran za napravljene greške. Otpušteni službenici nisu imali priliku da se brane.

Druga lekcija je da se međunarodnim organizacijama ne može povjeriti da sami sebe kontrolišu. Kada međunarodna organizacija napravi grešku njen instinkt je da brani svoj kredibilitet, a ne da štiti pojedinačna prava. U slucaju BiH, čak je i OHR, koji nije bio uključen u pocetne greške i koji je imao ogromne sumnje po pitanju djelovanja UN-a, izabrao

¹³⁸ ESI telefonski intervju sa Mirsad Kebom, BH Ministar za ljudska prava, 2. februar 2007.

¹³⁹ Vidi web stranicu: Mirovne operacije Ujedinjenih Nacija (United Nations Peacekeeping Operations), *Background Note*, 30. novembar 2006., dostupna na: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/bnote.htm>

¹⁴⁰ OHCHR, *Oruda vladavine zakona u postratnim zemljama, Lustracija: operativni okvir*, New York i Geneva, 2006, str. 26.

da stane u odbranu UN-a i natjera bh na šutnju. To je uradio iako je bio svjestan da je UN napravio greške, i tako je izdao svoju odlucnost da jaca vladavinu zakona u BiH.

Po trenutnom prijedlogu, Medunarodni civilni predstavnik/Specijalni izaslanik EU za Kosovo bi trebao dobiti prava slicna onima koje su imali IPTF i OHR. Iskustvo iz BiH sugerise da od samog pocetka treba postaviti kredibilne mjere zaštite koje ce štititi prava gradana Kosova. Mocan i nezavistan ombudsmen morao bi biti u stanju istražiti sve žalbe koje bi gradani Kosova podnijeli protiv medunarodne misije. Gradani Kosova koji tvrde da im je ova misija povrijedila ljudska prava trebali bi imati mogucnost žalbe nezavisnom mehanizmu revizije.

Medunarodne organizacije su, kao i sve druge organizacije, napravljene od ljudi i žena koji mogu pogriješiti. Koliko god da se posvete zadatku, onda kada preuzmu obavezu da *upravljaju* ne smije im se dozvoliti da pretpostave da imaju položaj i imunitet bogova sa Olimpa.

ANEKS

Zahtjev za informaciju koji je ESI uputio Wolfgang Weisbrod-Weberu, Direktoru odjela za Evropu i Latinsku Ameriku, Ureda operacija, UN-ovog odjela za mirovne operacije, 28. avgusta 2006 i njegov odgovor od 31. avgusta 2006.

From: Alexandra Stiglmayer

Sent: 28 August 2006 22:18

To: 'weisbrod-weber@un.org'

Subject: Pitanja koja se odnose na proces provjere u Bosni i Hercegovini (UN)

Poštovani Gospodine Weisbrod-Weber:

Ja radim za Evropsku inicijativu za stabilnost (ESI), ne-profitni istraživački institut sa bazom u Berlinu koji se bavi promocijom stabilnosti i prosperiteta u Evropi i snabdijeva one koji stvaraju politiku relevantnim strateškim analizama i politickim preporukama. Možete više podataka o nama pronaci na www.esiweb.org.

Trenutno radimo na pitanju bivših policajaca u Bosni i Hercegovini koji nisu prošli policijski proces provjere kojeg je proveo UNMIBH/IPTF između 1999 i 2002.godine. Kao što sigurno znate, postoji kritika na način na koji je proces proveden i šta se s njim dešavalo nakon 2002. Planiramo izdati kratki izvještaj po tom pitanju u narednih nekoliko sedmica.

Bili bismo Vam izuzetno zahvalni ako biste nam mogli pomoci tako što biste pojasnili nekoliko otvorena pitanja i dali nam gledište DPKO-a o nekim aspektima ovog problema..

Radi se o sljedećim pitanjima :

1. Venecijanska komisija Vijeca Evrope je izdala mišljenje o procesu certifikacije (broj 326/2004 od 24. oktobra 2005., dostupno na: [http://venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD\(2005\)024-e.asp](http://venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD(2005)024-e.asp)). Koja je vaša pozicija prema ovom pravnom mišljenju? Kakav je komentar DPKO-a na poziv Venecijanske komisije da UN preispita slucajeve decertifikiranja koji su predati bosanskim sudovima?
2. Nezavisno od mišljenja Venecijanske komisije, bivši Visoki predstavnik Paddy Ashdown, trenutni Visoki predstavnik Christian Schwarz-Schilling i Vlada Bosne i Hercegovine konstantno pozivaju na reviziju, koju bi vodio UN, spornih odluka IPTF-a koje odbijaju certifikaciju ili ukidaju privremenu autorizaciju. Kakvo je gledište DPKO-a na ovakav proces revizije? Postoje li ikakvi planovi za pokretanje takve revizije? Koje kategorije policajaca bi tom revizijom bile obuhvacene (oni koji su zatražili pravni lijek pred sudom, slucajevi koji još čekaju rješenje, svi slucajevi koji su tražili preispitivanje IPTF-ovih odluka, itd.)? Ako DPKO nije spreman provesti ovu reviziju, kakvi bi za to postojali razlozi?
3. Da li DPKO ima planove da pomogne rješavanje slucajeva koji su ostavljeni otvoreni na kraju mandata UNMIBH/IPTF (takozvani slucajevi ostavljeni da čekaju)?
4. Cinjenica je da su bivši Visoki predstavnik i vlada BiH pozivali na proces revizije još od 2004.godine. Zašto se takva odluka nije mogla donijeti vec više od dvije godine?
5. Ako DPKO ima na umu bilo kakvo drugo rješenje osim revizije odluka IPTF-a da bi se pomoglo bivšim policajcima koji su možda greškom bili decertificirani omoguci neki drugi izlaz iz situacije? Kako stvari sada stoje, ovim policajcima je doživotno zabranjen rad u policijskoj službi, ne mogu se kandidirati na izborima i ne mogu raditi ni u jednoj agenciji za obezbjeđenje.

6. Mi razumijemo da je dokumentacija UNMIBH/IPTF negdje pohranjena i da nije dostupna, što je izgleda jedan od razloga što je DPKO-u teško da udluci koje korake da preduzme po pitanju decertificiranih policajaca u BiH. Da li je to još uvijek slučaj ili DPKO planira rekonstruisati dokumentaciju da bi se pronašle pisane i elektronske baze podataka, sa ciljem omogućavanja sveobuhvatnijih informacija o procesu certifikacije?
7. Ako se UN složi da provede proces revizije, koje bi pravne korake to podrazumijevalo? Posebno, da li bi to zahtijevalo rezoluciju Vijeća sigurnosti? Da li biste vi mogli riješiti slučajeve koji još čekaju i bez te nove rezolucije?
8. Mi nismo bili u mogućnosti uspostaviti konačan broj policajaca iz Bosne i Hercegovine koji su prošli kroz različite stupnje UNMIBH/IPTF procesa provjere. UNMIBH web stranica navodi broj iz konačnog izvještaja Generalnog sekretara (S/2002/1314), koji je od 2. decembra 2002., što je bilo prije kraja mandata UNMIBH/IPTF od 31. decembra. Brojke date u prethodnim izvještajima su nepotpune. Bili bismo vam zahvalni ako biste nam dostavili slijedeće informacije:
 - Koliki je broj administrativnog osoblja koje je radilo u policiji IPTF registrirao (oni koji su uneseni u UNMIBH-ov Registar osoblja za provedbu zakona) i koliko od njih su bili policajci?
 - Koliko policajaca je IPTF privremeno autorizirao (uključujući i autorizacije koje su kasnije ukinute)?
 - Koliko je privremenih autorizacija IPTF ukinuo?
 - Koliko mnogo zahtjeva za preispitivanje odluka IPTF-a o ukidanju privremenih autorizacija je bilo podneseno od strane bh policajaca i kako je IPTF odlucio po ovim žalbama (prvobitna odluka opovrgnuta / potvrđena)?
 - Koliko policajaca je dobilo konačnu certifikaciju (krajnji rezultat, uključujući i slučajeve gdje je IPTF najprije izdao negativnu odluku, a potom je preinacio)?
 - Za koliko policajaca je odbijena konačna certifikacija (krajnji rezultat)?
 - Koliko zahtjeva za preispitivanje odluka IPTF kojim se certifikacija odbija su bosanski policijski službenici podnijeli i kakva je bila odluka IPTF po ovim žalbama (preispitivanje omogućeno ili odbijeno)?
 - Koliko slučajeva certifikacije je ostavljeno otvoreno i iz kojih razloga (zbog tadašnjih sudskih procesa, otvorenih disciplinarnih procesa, zbog nekih drugih razloga)? Da li su „slučajevi na cekanju/neriješeni“ uključeni u broj policajaca kojima je certifikacija odbijena, ili se oni broje zasebno?
 - Po našem shvatanju UNMIBH/IPTF je tražio od Evropske misije međunarodne policije (EUPM), koja je došla nakon njih, da finalizira te slučajeve na cekanju. Možete li ovo potvrditi? Kakav je bio odgovor EUPM-a?
 - Bivši glasnogovornik UNMIBH Kirsten Haupt je izjavila na pres konferenciji u Sarajevu 31. decembra 2002. (posljednjeg dana misije UNMIBH/IPTF) da je UNMIBH primio 552 zahtjeva za reviziju odluka o ne-certificiranju i da su revidirali 471 slučaj. „Preostala 81 slučaja nije revidirano jer su podneseni kasno ili nisu imali dovoljnu dokumentaciju.“, rekla je. Da li su tih 81 slučaj uključeni u kategoriju „slučajeva na cekanju“ ili je to posebna kategorija? Šta se sa njima desilo nakon 31. decembra 2002.godine?
9. Na kraju, bili bismo vam jako zahvalni ako biste nam mogli obezbijediti „IPTF pravilnike“ koji su odredivali UNMIBH/IPTF proces registracije-autorizacije-certifikacije. Mi iz sistema brojanja zaključujemo da bi moglo postojati 11 takvih pravilnika, koji završavaju sa “IPTF-Policy 11/2002”. Obzirom da se oni ne mogu pronaći na UNMIBH website, bili bismo vam zahvalni ako biste ih mogli poslati emailom na adresu a.stiglmayer@esiweb.org.

Kako smo naveli, nadamo se da ćete biti u mogućnosti dostaviti nam traženi odgovor do 8. septembra 2006. i bili bismo vam zahvalni ako biste mogli potvrditi primitak ove poruke.

Hvala unaprijed

Iskreno,
Alexandra Stiglmayer

From: Wolfgang Weisbrod-Weber
Sent: 31 August 2006 19:14
To: alexandrastiglmayer@brutele.be
Subject: Re: Pitanja koja se odnose na proces provjere u Bosni i Hercegovini

Draga Ms. Stiglmayer,

Ja cijenim napore ESI-ja po ovom pitanju i sa interesovanjem ću pročitati vaš izvještaj kada bude završen.

Za vaš rad bi, ja mislim, bilo važno da uzmete u obzir slijedeće:

Proces certifikacije je proveo UNMIBH/IPTF pod mandatom Vijeća sigurnosti; Generalni sekretar je redovno izvještavao Vijeće o implementaciji mandata; po tom osnovu, kao i na osnovu svog prosuđivanja, Vijeće sigurnosti je produžilo mandat UNMIBH-a sve do njegovog uspješnog okončanja u decembru 2002.

Nakon tog datuma UN nema mandat i nema nikakvu mirovnu misiju u Bosni i Hercegovini.

Vijeće se po ovom pitanju konačno oglasilo u svojoj Predsjedničkoj izjavi od juna 2004. (koju vam u prilogu dostavljam).

Mi smo svjesni da su pravne procedure protiv Ministarstva unutarnjih poslova radi otpuštanja policajaca podnijeli ne-certificirani policajci nakon zatvaranja UNMIBH-a, a također znamo i za obraćanje stalnog predstavnika BiH u Vijeću sigurnosti koje sugerira da Vijeće odobri reviziju. Mi smo, naravno, spremni pomoći bilo kakvu reviziju ili neki drugi mehanizam koji bi Vijeće odobrilo, uključujući i tako što bismo omogućili pristup dokumentaciji u pojedinacnim slučajevima i u okvirima uobičajenih restrikcija.

U međuvremenu, mi radimo sa OHR-om na pronalaženju praktičnih načina da bi kompetentne vlasti BiH mogle raditi na ovom problemu.

Relevantni brojevi koje ste tražili su: 17,320 policajskih službenika je bilo uključeno u proces certifikacije, 16,764 je bilo certificirano, 556 nije certificirano.

Još jednom vam zahvaljujem na vašem interesovanju i očekujemo završni ESI izvještaj.

S poštovanjem

Wolfgang Weisbrod-Weber